

Företagsekonomiska Institutionen
EKONOMIHÖGSKOLAN VID
LUNDS UNIVERSITET

Magisteruppsats
FEK 591
December 2005

Revisionsplikt i mikroföretag

- revisorns uppfattning om lagstadgad revision i mikroföretag
och möjliga konsekvenser vid en slopad revisionsplikt

Författare

Dragan Cadjo 780620
Bobby Markovski 751122
Vasko Markovski 790127

Handledare

Erling Green

Förord

Först och främst vill vi tacka respondenterna som avsatt tid för att ställa upp på våra intervjuer. Vi vill även rikta ett tack till vår handledare för råd under uppsatsens gång. Ett stort tack till vänner och bekanta som har korrekturläst vår uppsats.

Lund 2005-12-14

Dragan Cadjo

Bobby Markovski

Vasko Markovski

Sammanfattning

- Titel:** Revisionsplikten i mikroföretag – revisorns uppfattning om lagstadgad revision i mikroföretag och möjliga konsekvenser vid en slopad revisionsplikt
- Seminariedatum:** 2005-12-14
- Ämne/Kurs:** FEK 591 Magisterseminarium, 10 poäng
- Författare:** Dragan Cadjo
Bobby Markovski
Vasko Markovski
- Handledare:** Erling Green
- Nyckelord:** Revisionsplikt, revisionsbyrå, revisor, mikroföretag, kvalitetsstämpel.
- Syfte:** Syftet är att redogöra, väsentligen utifrån revisorns synvinkel, för ett antal tänkbara effekter av att slopa revisionsplikten i mikroföretag.
- Metod:** Undersökningen har präglats av induktiv metod med kvalitativ data. Empirin har inhämtats genom intervjuer. Den kvalitativa undersökningen bestod i att intervjua sex sakkunniga personer i ämnet.
- Slutsatser:** Det förefaller att revisorns närvaro i mikroföretagen har en preventiv effekt mot ekonomisk brottslighet. Revisionsplikten fyller en stor samhällsnytta eftersom ekobrottsmyndigheten samt skatteverket gynnas genom att en oberoende revisor granskar ett företags ekonomiska information. Den bidrar även till lägre transaktionskostnader för aktiebolag. Dessa faktorer är grundläggande för ett fungerande näringsliv. Den stora nackdelen med revisionsplikten är den betungande revisionskostnaden. Empiriska undersökningen visade att merparten av tillfrågade respondenter är för ett slopande av revisionsplikten för mikroföretag. Reviderat årsbokslut medför en kvalitetsstämpel som är svår att ersätta. Däremot kan det vid ett slopande av revisionsplikten bli aktuellt med att intressenterna kommer kräva någon form av externt granskningsintyg som exempelvis bekräftar att enskilda balansposter är korrekt upptagna i bokslutet. Avslutningsvis kommer en eventuell slopad revisionsplikt att påverka revisionsbyråerna på olika sätt. De stora revisionsbyråerna kommer i förhållande till de mindre att klara sig bäst eftersom mikroföretagen endast utgör en liten del av de stora revisionsbyråernas totala omsättning.

Abstract

- Title:** Statutory audit in small companies – auditor’s understanding of statutory audit in small companies and possible consequences at an abolished statutory audit
- Seminar date:** 2005-12-14
- Course:** Master thesis in business administration, 10 Swedish Credits (15 ECTS)
- Authors:** Dragan Cadjo
Bobby Markovski
Vasko Markovski
- Advisor:** Erling Green
- Key words:** Statutory audit, audit firm, auditor, small companies, quality of audit.
- Purpose:** The aim is to describe, essentially on the basis of the auditor's point of view, some conceivable effects of an abolished statutory audit in small companies.
- Methodology:** The study has been characterized of a qualitative method with an inductive approach. The information has been obtained through interviews with six auditors.
- Conclusions:** The auditor's presence at the small companies has a preventive effect against financial crime. Another advantage with the statutory audit is that it fulfils a big society utility, through an independent auditor’s review of a company's financial information. This factor is fundamental for an operational business community. The big disadvantage with the statutory audit is the audit cost. The empirical survey showed also that the majority of auditors are not against an abolished statutory audit for smaller companies. From a quality view the study shows that the statutory audit provides a quality stamp for a revised annual account and that this can not be replaced by something else. On the other hand if the statutory audit was to become abolished, some stakeholders might require some type's of external review certificates as for example to confirm that the stock and customer requirements exists. In conclusion, if the statutory audit was to become abolished it would influence the audit agencies in various way, where the smaller audit agencies been hit most. The smaller companies constitutes a small part of the audit agencies' total turnover and thereby they’re only marginally concerned.

Förkortningar

ABL	Aktiebolagslagen (1975:1385)
BFL	Bokföringslagen (1999:1078)
FAR	Föreningen för revisionsbranschen, f.d. föreningen auktoriserade revisorer
HBL	Handelsbolagslagen (1980:1102)
Prop.	Proposition
RevL	Revisionslagen (1999:1076)
RL	Revisorslag (2001:883)
RS	Revisionsstandard
SOU	Statens offentliga utredningar

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	INLEDNING.....	1
1.1	BAKGRUND.....	1
1.2	PROBLEMDISKUSSION.....	2
1.3	SYFTE.....	5
1.4	UPPSATSENS FORTSATTAS DISPOSITION.....	5
2	METOD.....	7
2.1	VAL AV PROBLEM.....	7
2.2	VAL AV FORSKNINGANSATS.....	7
2.2.1	<i>Kvantitativ och kvalitativ metod.....</i>	<i>7</i>
2.2.2	<i>Deduktivt och induktivt angreppssätt.....</i>	<i>8</i>
2.2.3	<i>Undersökningsmetod.....</i>	<i>9</i>
2.3	TILLVÄGAGÅNGSSÄTT.....	9
2.4	DATAINSAMLING.....	10
2.5	VAL AV RESPONDENTER.....	10
2.5.1	<i>Intervjuförfarande.....</i>	<i>11</i>
2.6	KÄLLKRITIK.....	11
3	REVISION.....	13
3.1	HISTORIK.....	13
3.2	VARFÖR BEHÖVS REVISION?.....	14
3.3	REVISIONSVERKSAMHET.....	14
3.4	REGLERING OCH LAGSTADGAD REVISION I SVERIGE.....	14
3.5	REVISIONSFÖRFARANDET.....	16
3.5.1	<i>Ansvarsfrihet.....</i>	<i>18</i>
3.6	OBEROENDE REVISION.....	18
3.7	REVISIONSBRANSCHEN.....	19
3.7.1	<i>Aktörer.....</i>	<i>19</i>
3.7.2	<i>Kunder.....</i>	<i>20</i>
3.7.3	<i>Intressenter.....</i>	<i>21</i>
3.8	REVISIONEN SOM KVALITETSSTÄMPEL.....	23
3.9	EFTERFRÅGAD ELLER LAGSTADGAD REVISION.....	24
3.9.1	<i>Fördelar med revisionsplikten.....</i>	<i>24</i>
3.9.2	<i>Nackdelar med revisionsplikten.....</i>	<i>26</i>
4	REGLERINGEN INOM EUROPA.....	28
4.1	EG:S FJÄRDE BOLAGSDIREKTIV.....	28
4.2	NORDEN.....	28
4.3	ENGLAND.....	29
4.4	TYSKLAND.....	30
4.5	FRANKRIKE.....	31
5	BOLAGSFORM.....	32
5.1	AKTIEBOLAG.....	32
5.2	HANDELSBOLAG.....	34
5.3	KOMMANDITBOLAG.....	34
5.4	ENKLA BOLAG.....	35
6	EMPIRI.....	37
6.1	ERNST & YOUNG.....	37
6.1.1	<i>Information om revisionsbyrå.....</i>	<i>37</i>
6.1.2	<i>Argument för och emot en lagstadgad revisionsplikt.....</i>	<i>37</i>
6.1.3	<i>Revisionen som kvalitetsstämpel.....</i>	<i>38</i>
6.1.4	<i>Utveckling av revisionsbyråns affärsverksamhet.....</i>	<i>38</i>
6.2	KPMG.....	39

6.2.1	<i>Information om revisionsbyrån</i>	39
6.2.2	<i>Argument för och emot en lagstadgad revisionsplikt</i>	40
6.2.3	<i>Revisionen som kvalitetsstämpel</i>	40
6.2.4	<i>Utveckling av revisionsbyråns affärsverksamhet</i>	40
6.3	DELOITTE	41
6.3.1	<i>Information om revisionsbyrån</i>	41
6.3.2	<i>Argument för och emot en lagstadgad revisionsplikt</i>	42
6.3.3	<i>Revisionen som kvalitetsstämpel</i>	42
6.3.4	<i>Utveckling av revisionsbyråns affärsverksamhet</i>	42
6.4	SET	43
6.4.1	<i>Information om revisionsbyråns</i>	43
6.4.2	<i>Argument för och emot en lagstadgad revisionsplikt</i>	44
6.4.3	<i>Revisionen som kvalitetsstämpel</i>	44
6.4.4	<i>Utveckling av revisionsbyråns affärsverksamhet</i>	44
6.5	REVIKONSULT	45
6.5.1	<i>Information om revisionsbyrån</i>	45
6.5.2	<i>Argument för och emot en lagstadgad revisionsplikt</i>	46
6.5.3	<i>Revisionen som kvalitetsstämpel</i>	46
6.5.4	<i>Utveckling av revisionsbyråns affärsverksamhet</i>	46
6.6	LINDBERGS GRANT THORNTON	47
6.6.1	<i>Information om revisionsbyrån</i>	47
6.6.2	<i>Argument för och emot en lagstadgad revisionsplikt</i>	48
6.6.3	<i>Revisionen som kvalitetsstämpel</i>	48
6.6.4	<i>Utveckling av revisionsbyråns affärsverksamhet</i>	48
7	ANALYS	50
7.1	INFORMATION OM VÅRA RESPONDENTER	50
7.2	ARGUMENT FÖR OCH EMOT EN LAGSTADGAD REVISION	50
7.3	REVISIONEN SOM KVALITETSSTÄMPEL	53
7.4	UTVECKLING AV REVISIONSBYRÅNS VERKSAMHET	55
8	SLUTDISKUSSION	58
8.1	SLUTSATSER	58
8.2	FÖRFATTARNAS EGNA REFLEKTIONER	59
8.3	FÖRSLAG PÅ VIDAREFORSKNING	61
9	KÄLLFÖRTECKNING	62
10	BILAGA	66

FIGURFÖRTECKNING

FIGUR 1: INTRESSENTMODELLEN.....	22
----------------------------------	----

TABELLFÖRTECKNING

TABELL 1: GRÄNSVÄRDEN SOM OMFATTAS AV EG DIREKTIVET.....	31
TABELL 2: JÄMFÖRELSE MELLAN OLIKA BOLAGSFORMER.....	36

1 Inledning

Inledningsvis skildras bakgrunden till revisionspliktens införande i Sverige. Därefter förs problemdiskussion. Avslutningsvis presenteras syftet med studien samt uppsatsens fortsatta disposition.

1.1 Bakgrund

I Sverige har det sedan medeltiden funnits statliga revisorer och redan på 1600-talet började de även granska privata räkenskaper. De flesta av revisorerna var pensionerade bokförare och deras arbetsuppgifter och tillvägagångssätt var i högsta grad annorlunda jämfört med idag. 1912 blev de första revisorerna auktoriserade av Stockholms Handelskammare.¹

Under mitten av 1970-talet började det diskuteras om organiserad ekonomisk brottslighet. Således var revisionsplikten av yttersta vikt för bekämpning av ekonomisk brottslighet och dessutom till stor nytta för ägarna för att uppmärksamma ekonomiska problem, särskilt i de mindre bolagen. Först 1983 kom lagen om revisionsplikt att införas i alla svenska aktiebolag.² Anledningen var att motverka ekonomisk brottslighet vilket oftast förekom bland små bolag med litet aktiekapital. Dessa bolag bildades för att ge grundaren frihet från personligt betalningsansvar och en skylt utåt. Dessförinnan hade lagen inte ens kunnat införlivas då det var brist på kvalificerade revisorer.³

En förändrad lagstiftning kan bero på att normerna i samhället förändrats, vilket kan i sin tur ge samhälle och näringsliv nya förutsättningar. I detta sammanhang är revisorsyrket intressant eftersom det är ett av de få yrken i Sverige som utsätts av omfattande lagreglering. Detta medför att revisionens arbetssituation förändras kontinuerligt. Från att ursprungligen enbart varit efterfrågat av företagens ägare har det med tiden blivit efterfrågat av fler intressenter såsom kreditgivare, myndigheter och anställda.⁴

¹ Sjöström, C. (1994) "Revision och lagreglering – ett historiskt perspektiv" s.1

² Balans nr 4 (2005) "Revisionsplikt var svaret på ekonomisk brottslighet" s. 22

³ Norberg, C. & Thorell, P. (2005) "Revisionsplikten i små aktiebolag", s. 15ff, Svenskt Näringsliv

⁴ Norberg, C. & Thorell, P. (2005) "Revisionsplikten i små aktiebolag", s. 15ff, Svenskt Näringsliv

1.2 Problemdiskussion

Enligt EG:s fjärde bolagsrättsliga direktiv är det obligatoriskt med revision av samtliga aktiebolags årsbokslut. Medlemsstaterna ges dock möjlighet att undanta revisionsplikten från de företag som inte uppfyller två av följande tre gränsvärden: 50 anställda, 7,3 miljoner euro i omsättning samt balansomslutning om 3,65 miljoner euro.⁵

Samtliga länder som ingick i EU innan den senaste utvidgningen 2004, bortsett från de nordiska, har valt att införa frivillig revision eller så har det aldrig funnits någon revisionsplikt för de små bolagen.⁶ I Sverige är den lagstadgade revisionen dessutom mer omfattande än i andra länder eftersom den består även av förvaltningsrevision. Innehållet i revisionen är densamma för alla aktiebolag oavsett storlek. Detta gör att allt fler redovisningskunniga personer i landet börjar ifrågasätta vår reglering, vilket medför till att frågan om revisionsplikten åter är ett högaktuellt diskussionsämne.⁷

Revisionsplikten har historiskt blivit ifrågasatt vid ett antal tillfällen och professorerna Claes Norberg och Per Thorell presenterade nyligen en utredning de utfört i uppdrag från Svenskt Näringsliv. I denna rapport kommer de fram till att Sverige bör avskaffa revisionsplikten i små aktiebolag. De framhäver i rapporten att England har sedan år 1993 slopat revisionsplikten för små aktiebolag. Deras utveckling har därefter inneburit att gränsvärden successivt höjts och ligger i dagsläget på maxvärdena enligt EG:s fjärde bolagsrättsliga direktiv. I England uppskattas att drygt 60 % av företagen, som är undantagna revisionsplikten, frångått årlig revision. Procentandelen är säkerligen desto större bland de företag som benämns som mikroföretag, d.v.s. företag med en omsättning som understiger 3 miljoner kronor och har färre än 10 anställda.⁸

Slutsatsen i rapporten från Svenskt Näringsliv är att avskaffa revisionsplikten stegvis för mindre företag, såsom i England. Där bygger undantaget från revisionsplikt på en medveten regleringsfilosofi vars syfte är att minska kostnaderna för små och medelstora bolag för att stärka deras konkurrenskraft. Regleringsfilosofin utgår från att om nyttan inte överstiger

⁵ Balans nr.3 (2005) "Sällan revision av små företag i EU-länderna" s.16

⁶ Balans nr.3 (2005) "Går det att försvara revisionsplikten?" s.19 ff

⁷ Norberg, C. & Thorell, P. (2005) "Revisionsplikten i små aktiebolag", s. 4ff, Svenskt Näringsliv

⁸ Norberg, C. & Thorell, P. (2005) "Revisionsplikten i små aktiebolag", s. 15ff, Svenskt Näringsliv

kostnaden så skall regleringen avskaffas.⁹ Författarna till rapporten föreslår att vi i Sverige tar till oss den Engelska avregleringen och slopar revisionsplikten för mikroföretagen. Det skulle i praktiken innebära att 200 000 aktiebolag skulle få välja om de vill behålla revisionen. Det motsvarar cirka 80 % av samtliga aktiebolag i Sverige och drygt 2 miljarder kronor i revisionskostnad. Detta är enligt rapporten från Svenskt Näringsliv beräknat på en genomsnittlig revisionskostnad om 10 000 kronor.

Många experter inom redovisnings- och revisionsområdet har uttalat sig om detta ämne men åsikterna är delade. Stefan Persson, ansvarig för Ernst & Youngs nationella revisionsverksamhet, menar att de små och medelstora bolagen behöver en revisor men inte säkert att det behövs någon revision. Vidare menar Persson att revisionsbranschen kommer att ha mer att göra, genom att revisorerna blir mycket friare i sin rådgivning för vissa kategorier av företagare. Däremot vid en slopad revisionsplikt kommer revisionsbranschen få omställningsproblem under en övergångsperiod men att denna period ändå kan bli ganska välgörande. En slopad revisionsplikt skulle inte innebära nedvärdering av tjänsten revision utan snarare tvärtom.¹⁰

Dan Brännström, generalsekreterare på FAR, är för att revisionsplikten skall finnas kvar. Enligt Brännström är det positivt att det debatteras om revisorns roll i de små företagen. Däremot tycker han att vi i Sverige skall vara försiktiga att dras med övriga EU-länder och slopa revisionsplikten. Det talas väldigt mycket om globalisering och harmonisering och då är det naturligt att efterlikna utländska förebilder, exempelvis England där de har slopat revisionsplikten för de mindre företagen. Han menar att det inte alls är säkert att vi skall efterlikna England eller ens kan efterlikna då vår företagsmiljö skiljer sig från deras. Dessutom påpekar han allt positivt revisionsplikten innebär, exempelvis att revisorn under skadeståndsansvar rapporterar sina slutsatser från granskningen av företagets förvaltning och redovisning. Detta medför att risken för ägarna och övriga intressenter minimeras. Vidare underlättas kapitalanskaffning till bolagen, transaktionskostnaden i näringslivet sänks, revisorn vidareförmedlar och hanterar nya komplexa regelverk samt att revisorn med sin blotta närvaro förhindrar många tokigheter. Enligt Brännström överväger argumenten mot

⁹ Norberg, C. & Thorell, P. (2005) "Revisionsplikten i små aktiebolag", s. 25, Svenskt Näringsliv

¹⁰ Balans nr.2 (2004) "Alla behöver revisor men alla behöver inte revision" s.16f

slopande av revisionsplikten den kostnadsbesparing för aktiebolagen om 10 000 kronor som det talas om i rapporten från Svenskt Näringsliv.¹¹

Företagen skapar förtroende genom att uppfylla sina förpliktelser gentemot sina intressenter och en viktig del i detta kan vara att redovisningen är kvalitetsstämplad via en revision. Detta har dock inget med lagstadgad revision att göra, menar Mikael Carlson ordförande i Sveriges redovisningskonsulters förbund, utan endast vid behov behöver uppfyllas. I de flesta småbolag är ägare, styrelse och företagsledning en och samma person och då behövs ingen fristående övervakning av de olika rollerna för att skapa tillit.¹² För att säkerställa kvaliteten på bland annat redovisning och deklaration, har andra system byggts upp i länder utan revisionsplikt. I Tyskland avskaffades revisionsplikten år 1984 för små aktiebolag och idag anlitar cirka 90 procent av dessa bolag en revisor (Wirtschaftsprüfer) eller licensierad skatterådgivare (Steuerberater) för bokslut och deklaration. I stället för att avge en revisionsberättelse lämnar Wirtschaftsprüfern eller Steuerberatern ett skriftligt utlåtande (Bescheinigung) om omfattningen av bokföringskontrollen. För att kunna säkerställa sig om bolagets ställning, kräver den tyska finansinspektionen till exempel att bankerna informerar sig om bolaget vid kreditgivning över 250 000 euro.¹³

Omvärldsförändringar påverkar revisionens utveckling, där olika intressenter har förväntningar och krav på revisorn. Större kriser i företag kan leda till nya regler inom revisionen.¹⁴ Enligt Peter Bodin VD för Lindebergs Grant Thornton, kommer det att ta något år för revisionsbranschen att få fart på det intygsarbete som i så fall skulle komma att ersätta revisionen eftersom de finansiella aktörerna som har intressen i företagen kommer att kräva någon form av intygande av revisorer. Revisionsbranschen kommer att arbeta på ett annorlunda sätt men arbetet har ändå likheter med revisionen. Vidare menar Bodin att det kommer bli en tuff övergångsperiod och att sysselsättningsproblemen antagligen skulle bli stora under denna period.¹⁵ I England blev konsekvenserna av slopandet av revisionsplikten inte så stora som det först befarats för revisionsbranschen. Det revisionsbyråerna förlorade i revisionsarbete ersattes i väsentlig utsträckning av andra tjänster. Det var främst de mindre revisionsbyråerna som blev av med uppdrag. Av tillfrågade revisionsbyråer hade 80 % gjort

¹¹ Balans nr.4 (2005) "Revisorn gör stor nytta – även i små bolag" s.35 ff

¹² Dagens Industri (050329) "Argumenten för revisionsplikt väger alltför lätt"

¹³ Dagens Industri (050416) "Slopa revisionsplikten, men inte revisorn"

¹⁴ FARs revisionsbok (2004) s.115

¹⁵ Balans nr.2 (2004) "Efterfrågad eller lagstadgad revision?" s.18f

bedömningen att intäkterna från de nya uppdragen motsvarade eller översteg förlorade revisionsintäkter.¹⁶

Revisionspliktens betydelse för samhället framhävs som ett betydande skäl för att behålla revisionsplikten. Regleringsfilosofin utgår emellertid från att om nyttan inte överstiger kostnaden så skall regeln avskaffas. En viktig del för företagen är att skapa förtroende gentemot sina intressenter och detta genom att revisorn granskar företagets räkenskaper. Revisorns arbete innebär en kvalitetshöjning i denna bemärkelse. Vid en eventuell slopad revisionsplikt kan problem uppstå då frågan om kontroll och insyn i företagen skall lösas. Vad anser revisorerna skulle kunna ersätta den kvalitetsstämpel ett reviderat årsbokslut innebär? Nästa års folkomröstning är av stor betydelse för revisionspliktens vara eller inte vara. Om de borgerliga skulle vinna nästa års val har de för avsikt att minska företagets ”regelbörda” med en fjärdedel till år 2010, genom att bland annat slopa revisionsplikten för små- och medelstora företag¹⁷. Detta skulle i allra högsta grad inverka på revisionsbranschen. Det är därför intressant att undersöka konsekvenserna för revisionsbyråerna om revisionsplikten slopas och vilka åtgärder de kommer att vidta för att möta den eventuella slopade revisionsplikten.

1.3 Syfte

Syftet är att redogöra, väsentligen utifrån revisorns synvinkel, för ett antal tänkbara effekter av att slopa revisionsplikten i mikroföretag.

1.4 Uppsatsens fortsatta disposition

Nedan visar vi arbetets fortsatta disposition genom att kort beskriva vad respektive kapitel innehåller:

Kapitel 2: I metodkapitlet redogörs för val av tillvägagångssätt beträffande datainsamlingen samt intervjuförfarandet som genomförts med revisorer. Avslutningsvis presenteras val av respondenter och därefter redovisas källkritik.

¹⁶ Balans nr.3 (2005) ”Debatten gå het i Norden”, s.17

¹⁷ Dagens Industri (050122) ”Borgerliga vill lätta regelbörda”

- Kapitel 3:** Detta kapitel tar upp olika aspekter av ämnet lagstadgad revision. Kapitlet är ett underlag för att skapa större förståelse för ämnet som studien berör.
- Kapitel 4:** I det fjärde kapitlet presenteras regleringen inom Europa, beträffande revisionen. Avslutningsvis redogörs en tabell över några länders gränsvärden för revisionsplikt.
- Kapitel 5:** Avsikten med detta kapitel är att redogöra för olika bolagsformer, bland annat vilka bolagsformer som omfattas av revisionsplikten. Avslutningsvis presenteras en tabell som visar en jämförelse mellan de olika bolagsformerna.
- Kapitel 6:** Detta kapitel innehåller studiens empiriska material vilken grundas på de personliga intervjuer som genomförts med revisorer. Kapitlet inleds med presentation av respondenter och revisionsbyråerna för att sedan presentera de erhållna svaren på frågorna från intervjuguiden.
- Kapitel 7:** I detta kapitel analyseras det empiriska materialet i förhållande till referensramen och framlagd teori. Det förs vidare ett resonemang med utgångspunkt i studiens problemdiskussion och syfte.
- Kapitel 8:** Detta kapitel behandlar det mest väsentliga som framkommit i analysen för att uppnå studiens syfte. Vidare följer reflektion över studiens metod och slutsats. Avslutningsvis presenteras förslag till fortsatt forskning.

2 Metod

I detta kapitel redogörs för val av tillvägagångssätt beträffande datainsamlingen samt intervjuförfarandet som genomförts med revisorer. Avslutningsvis presenteras val av respondenter och därefter redovisas källkritik.

2.1 Val av problem

På senare tid har uppmärksamheten riktats mot revisionsplikten vara eller inte vara för små aktiebolag. Svenskt Näringsliv har tagit fram rapporten "Revisionsplikten i små aktiebolag" och vill närmare efter engelsk modell göra revisionsplikten frivillig i små aktiebolag och börja med mikroföretagen. Mikroföretag är aktiebolag med maximalt tre miljoner kronor i omsättning och färre än 10 anställda. I rapporten har det mestadels förts resonemang huruvida nyttan med revisionsplikten inte motsvarar kostnaden. Enligt denna rapport kommer situationen för de små aktiebolagen att förvärras ytterligare, då kostnaden för revision kommer att öka med drygt 30 procent i och med den nya revisionsstandard som infördes 2004.

En undersökning som behandlar revisionsplikten i Sverige kan bli väldigt omfattande. Författarna har därför valt att redogöra för ett antal tänkbara effekter av att slopa revisionsplikten i mikroföretag ur revisorers perspektiv. På grund av geografiska och tidsmässiga möjligheter har revisionsbyråer och revisorer från Skåne intervjuats.

2.2 Val av forskningsansats

2.2.1 Kvantitativ och kvalitativ metod

En metod är ett redskap att använda sig av för problemlösning och komma fram till ny kunskap. Den är nödvändig, men inte tillräcklig förutsättning för att kunna utföra ett seriöst forskningsarbete eller seriös undersökning. Kunskapen kan fås genom de två olika

angreppssätten inom samhällsvetenskapen; kvantitativa och kvalitativa metoder. Det finns vissa skillnader mellan metoderna där båda har sina starka och svaga sidor.¹⁸

Den stora skillnaden finns i hur upplägget av undersökningen ser ut. Den kvantitativa studien är mer strukturerad medan den kvalitativa är mer flexibel. Den kvalitativa undersökningen kan kräva och ger möjligheter att rätta till eventuella frågeställningar vid intervjuens gång medan en kvantitativ metod är färdigstrukturerad redan vid början. Svagheten vid valet av kvalitativa metoder kan vara att flexibiliteten gör det svårt att jämföra information från de olika enheterna. Vid kvantitativ undersökning är svagheten snarare att det inte finns någon garanti för att den insamlade informationen är relevant för de frågeställningar författarna har.¹⁹

Författarna enades om att använda den kvalitativa metoden för att bäst kunna angripa och förklara uppsatsens problemformulering. Mätningen av hur ett eventuellt slopande av revisionsplikten kan påverka revisionsbyråerna ansågs inte är lämplig att kvantifiera, utan det lämpar sig bättre med att gripa de kvalitativa aspekterna. Genom en kvalitativ undersökning gav studien en djupare förståelse för vilken syn revisorer har på detta ämne.

2.2.2 Deduktivt och induktivt angreppssätt

Vid val av angreppssätt för att frambringa vetenskapliga kunskaper talas det allmänt om två metoder, nämligen deduktiv och induktiv. Den deduktiva metoden har sin utgångspunkt i befintlig teori, vilket innebär att utifrån teorin framställa hypoteser som prövas i verkligheten.²⁰ Med hänsyn till uppsatsens syfte beträffande tänkbara effekter av att slopa revisionsplikten uteslöts den deduktiva metoden. Med dessa antaganden är det lämpligt att börja undersökningen med utgångspunkt i empirin, d.v.s. att använda sig av ett induktivt angreppssätt.²¹ Det har idag även blivit mer vanligt att tala om öppna ansatser till datainsamling istället för deduktiva eller induktiva ansatser, dvs. vilka gränser forskaren medvetet sätter för de data som skall samlas in innan han inleder undersökningen. Kvantitativa metoder är en sluten ansats, eftersom den i stor utsträckning måste vara deduktiv och därmed lägger de starka begränsningar på vilken information som samlas in. De

¹⁸ Magne-Holme, I. & Krohn-Solvang, B. (1997) "Forskningsmetodik", s. 13f

¹⁹ Magne-Holme, I. & Krohn-Solvang, B. (1997) "Forskningsmetodik", s. 80f

²⁰ Artsberg, K. (2003) "Redovisningsteori – policy och praxis", s.31

²¹ Patel, R. & Davidson, B. (1994) "Forskningsmetodikens grunder", s.21

kvalitativa metoderna är ofta förenade med induktiva ansatser då de är mer öppna för ny information, för det överraskande som inte var förväntat.²² Det induktiva angreppssättet skall eventuellt leda till ny kunskap om revisionsplikten i mikroföretag och diskutera tänkbara effekter av att slopa revisionsplikten.

2.2.3 Undersökningsmetod

Fallstudien är en användbar metod för att sammanföra en ingående beskrivning av en revisionsbyrå och det går bra att använda sig av flera fallstudier parallellt med varandra.²³ Avsikten med detta är att beskriva dessa fallstudier och undersöka hur ett eventuellt slopande av revisionsplikten kan komma att påverka, i detta fall revisionsbyråerna.

2.3 Tillvägagångssätt

Arbetet påbörjades med att välja ämne och fastställa ett problem utifrån det valda ämnet. Det var intressant att redogöra för revisorernas syn på den lagstadgade revisionen samt undersöka konsekvenserna för revisionsbyråerna vid ett eventuellt slopande av revisionsplikten.

Arbetet fortskred med att studera relevant litteratur och artiklar som diskuterat kring det utvalda problemområdet. Sökning efter litteratur och artiklar gjordes via databaser anslutna till Lunds universitetsbibliotek, Helsingborgs stadsbibliotek och Malmös stadsbibliotek i syfte att få tag i befintlig och relevant referensram kring uppsatsämnet.

Utifrån det insamlade materialet, syftet och frågeställningarna, framställdes en intervjuguide och det genomfördes fem personliga intervjuer och en telefonintervju med utvalda revisorer. Sedan sammanställdes de genomförda intervjuerna i tre olika underrubriker för att kunna analyseras och jämföras gentemot teorin samt slutligen redogöra för slutsatserna av genomförd undersökning.

²² Jacobsen, J. I. (2002) "Vad, hur och varför?", s.43

²³ Lundahl, U. & Skärvad, P-H. (1997) "Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer", s.187,191

2.4 Datainsamling

Framtagandet av material har skett via Lunds universitets databaser, Elin och Lovisa. Referensramen valdes under uppsatsens gång, framförallt efter intervjuerna genomförts. Fallstudierna bestod av personliga intervjuer av fem revisorer som genomfördes på plats hos respektive revisionsbyrå och telefonintervju med en revisor. Den information som insamlades från den empiriska undersökningen betecknas som primärdata.²⁴ Informationen samlades in för första gången och de uppgifter som framkom påverkades utifrån uppsatsens problemområde. I studien insamlades primärdata genom intervjuer av enskilda individer inom respektive revisionsbyrå.

Författarna har som ett komplement till intervjuerna sökt efter information om revisionsbyråerna på hemsidor och årsredovisningar. Informationen har samlats in av någon annan för ett annat ändamål och betecknas som sekundärdata.²⁵ Avsikten med detta var att få en klar uppfattning om revisionsbyråerna och dess omfattning.

2.5 Val av respondenter

I kvalitativa ansatser finns det flera olika kriterier. Dessa metoder styrs av avsikten med undersökningen, där ett medvetet val av vem författarna talat med var viktigt dels vid kvalitativa ansatser, dels vid kvantitativa ansatser.²⁶ Författarnas urval av respondenter baserades dels genom att söka upp revisionsbyråer inom Skåne, dels genom personliga kontakter. Att fokus lades på skånska revisionsbyråer berodde på att författarna lättare kunde ta oss dit för att genomföra de personliga intervjuer vilket gav högre validitet. När det gäller urval av respondenter erhöles tillgång till respondenternas namn via personliga kontakter och kontakt togs därefter med personen i fråga. En gemensam nämnare för respondenterna var att välja ut respondenter som kunde ge oss riklig och god information. Att välja respondenter som antas ha mycket kunskap och erfarenhet inom området ansågs vara av yttersta vikt för studiens trovärdighet.²⁷ Respondenterna är alla auktoriserade revisorer, varav tre av respondenterna är partners och en är VD i respektive revisionsbyrå.

²⁴ Eriksson, L-T. & Wiedersheim-Paul, F. (1997) "Att utreda, forska och rapportera", s. 65

²⁵ Eriksson, L-T. & Wiedersheim-Paul, F. (1997) "Att utreda, forska och rapportera", s. 65

²⁶ Jacobsen, J. I. (2002) "Vad, hur och varför?", s.198f

²⁷ Jacobsen, J. I. (2002) "Vad, hur och varför?", s.199

Intervjuer genomfördes med sex revisorer från olika revisionsbyråer, som ansågs ha den kunskap och erfarenhet som krävs för att diskutera kring uppsatsens problemområde.

2.5.1 Intervjuförfarande

Att vara närvarande vid en intervju, innebär att uppsatsgruppen kan underlätta förståelsen på vissa frågor, reda ut missförstånd och svaren kan fördjupas. Tolkningen av data kan dessutom underlättas, genom att uppsatsgruppen för vissa minnesanteckningar av intervjusituationen.²⁸ Fem intervjuer genomfördes på respondenternas arbetsplats där en intervjuguide på förhand hade skickats ut till samtliga respondenter ett par dagar före intervjutillfället. Detta för att respondenterna skulle vara så förberedda som möjligt inför intervjun. Intervjuerna var semistandardiserade, vilket innebär att intervjuguiden på förhand var bestämd och gavs till alla respondenter. Dessutom gjordes uppföljning med vissa utvecklingsfrågor för att inbringa bredare och mer förtydligande svar.²⁹

Intervjuerna spelades in på en bandspelare för att inte gå miste om väsentlig information som framkom under intervjuerna och vid vissa intervjuer genomfördes även minnesanteckningar. Intervjuerna realiserades med en respondent per revisionsbyrå. För att lättare kunna bearbeta informationen från intervjuerna, skrevs intervjuerna ned på ett nytt dokument. Detta gav författarna en bra grund för fortsatta arbetet med uppsatsen.

Anledningen till att en intervju utfördes per telefon var att respondenten inte hade någon möjlighet att träffas för personlig intervju. Vi var väl medvetna inom gruppen för dess följder och har därför tagit hänsyn till detta vid tolkningen av de data som har erhålls under intervjun. Telefonintervjun spelades in på en bandspelare och dessutom fördes minnesanteckningar under intervjuns gång för att anteckna vissa betoningar.

2.6 Källkritik

Validitet är ett mått på om data är giltig och relevant samt att den mäter det den är avsedd att mäta.³⁰ Intervjuguiden utformades så att den överensstämde med vår problemställning och

²⁸ Halvorsen, K. (1992) *"Samhällsvetenskaplig metod"*, s.89

²⁹ Lundahl, U. & Skärvad, P-H. (1997) *"Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer"*, s.89

³⁰ Magne-Holme, I. & Krohn-Solvang, B. (1997) *"Forskningsmetodik"*, s. 94

dessutom gick författarna igenom frågorna med handledaren innan intervjuguiden sändes till respondenterna. Med respondenternas bakgrund och kompetens inom uppsatsens problemområde finner författarna att de bidrar med relevant information för denna studie.

Reliabilitet bedömer hur tillförlitlig och trovärdig data är.³¹ Med tanke på att intervjuerna har varit öppna och frivilliga där respondenterna i förväg var informerade om syftet med undersökningen anses en viss tillit uppstått mellan författarna och respondenterna. När det gäller tolkning av den information som inbringats från intervjuerna har författarna ett stort ansvar och detta gäller även sekundärdatan de hänvisar till. Författarna är väl medvetna om att respondenternas personlighet och arbetssätt kan påverka intervjureultatet genom att de svarar på ett visst sätt för att göra ett gott intryck eller svarar det de tror att intervjuaren vill höra.³² Detta är något som författarna tagit hänsyn till i sammanställningen av empiri, analys och slutsatser.

³¹ Magne-Holme, I. & Krohn-Solvang, B. (1997) "*Forskningsmetodik*", s. 94

³² Halvorsen, K. (1992) "*Samhällsvetenskaplig metod*", s.89

3 Revision

Detta kapitel tar upp olika aspekter av ämnet lagstadgad revision. Kapitlet är ett underlag för att skapa större förståelse för ämnet som studien berör.

3.1 Historik

Redan år 1895 slogs kravet på revision av svenska aktiebolags räkenskaper fast i lag, men jämfört i dag var förhållandena annorlunda. På den tiden fanns det inga vad vi idag benämner kvalificerade revisorer. Det dröjde fram till år 1912 tills Stockholms Handelskammare auktoriserade de första sex revisorerna. Första kvinnorna inom kåren blev auktoriserade två år senare.³³

1944 års Aktiebolagslag krävde att börsnoterade företag med ett aktiekapital på två miljoner eller mer var tvungna att ha en auktoriserad revisor. Det dröjde sedan fram till början av 1970-talet innan revisionsplikten åter togs upp till allmän debatt. Då hade Kommerskollegiet utrett möjligheten att kräva revisionsplikt för alla aktiebolag, men år 1975 kom det fram till att det saknades kvalificerade revisorer för att det skulle vara genomförbart.³⁴

Hösten 1982 gjordes ett nytt försök då en proposition, innehållande att alla aktiebolag skulle ha en kvalificerad revisor för att kontrollera deras räkenskaper, kom till riksdagen. Propositionen klubbades igenom och lagen infördes 1983. Det talades framförallt om småbolagens behov av en revisor där lagen stegvis introducerades och det dröjde fram till våren 1988 innan reformen ägde rum fullt ut. Två anledningar fanns för reformen, dels den ekonomiska brottsligheten, dels den ekonomiska kompetensen företagen fick genom revisorn. Vid denna tidpunkt höjdes även aktiekapitalet från 5 000 till 50 000 kronor för att år 1995 höjas till nuvarande 100 000 kronor.³⁵

³³ Balans nr.4 (2005) "Revisionsplikt var svaret på ekonomisk brottslighet", s. 22

³⁴ Balans nr.4 (2005) "Revisionsplikt var svaret på ekonomisk brottslighet", s. 22

³⁵ Balans nr.4 (2005) "Revisionsplikt var svaret på ekonomisk brottslighet", s. 22

3.2 Varför behövs revision?

I företagsformer där ansvaret är begränsat för ägarna ställs särskilda krav på hur företagets resultat och ställning redovisas utåt.³⁶ Revisionen utförs numera emellertid inte bara i ägarnas intresse utan hänsyn skall även tas till företagets övriga intressenter såsom borgenärer, allmänheten, anställda, enskilda aktieägare samt stat och kommun.³⁷ Det är styrelsens och den verkställande direktörens ansvar att relevant information lämnas gällande den ekonomiska situationen och förvaltningen, varefter det är revisorns uppgift är att kvalitetssäkra den. Revisorns granskning ger revisionen en ökad tillförlitlighet åt företagets finansiella information, vilket är en förutsättning för ett väl fungerande samhälle och näringsliv.³⁸

3.3 Revisionsverksamhet

Begreppet revisionsverksamhet definieras i 2 § p. 7 RL och enligt denna definition omfattar revisionsverksamhet granskning av förvaltning eller ekonomisk information som följer av författning, bolagsordning, stadgar eller avtal och som utmynnar i en rapport eller någon annan handling som är avsedd att utgöra bedömningsunderlag även för någon annan än uppdragsgivaren. Dessutom innefattas rådgivning eller annat biträde som föranleds av iakttagelser vid granskningen.

Utifrån dessa utgångspunkter kan revisionen delas in i:³⁹

- lagstadgad revision
- lagstadgade tilläggsuppdrag
- avtalsmässiga tilläggsuppdrag till revisionsklient
- s.k. revisionsrådgivning
- annan granskning än lagstadgad revision

3.4 Reglering och lagstadgad revision i Sverige

Enligt 10 kap. 11 § ABL måste ett aktiebolag ha en kvalificerad revisor, d.v.s. en auktoriserad eller godkänd revisor. Aktiebolagen kan även utse en registrerad revisionsbyrå till revisor,

³⁶ FAR (2005) "Revision – En praktisk beskrivning", s. 12

³⁷ SOU 1999:43 *Oberoende, ägande och tillsyn i revisionsverksamhet*

³⁸ FAR (2005) "Revision – En praktisk beskrivning", s. 12

³⁹ Diamant, A. (2004) "Revisors oberoende", s. 147

enligt 10 kap 18 § ABL. Större aktiebolag med en balansomslutning som överstiger 1 000 prisbasbelopp och med fler än 200 anställda, eller om bolaget är börsnoterat, måste ha en auktoriserad eller godkänd revisor med revisorsexamen, 10 kap. 12 § ABL.⁴⁰ Revisorns uppgift är att granska den verkställande direktörens och styrelsens förvaltning så ingående och omfattande som god revisionssed kräver, samt granskning av företagets årsredovisning och bokföring.⁴¹ Granskningens syfte skall väsentligen vara att upptäcka eller förebygga olagliga eller på annat sätt oförsvarliga förvaltningsåtgärder.⁴² Revisorn är inte och kan inte vara ansvarig för att förhindra oegentligheter och fel i redovisningen utan denne skall enbart bedöma risken för att detta kan inträffa.⁴³

I små företag går det sällan att ha en intern kontroll med arbets- och ansvarsfördelning. Istället finns det kontroller av redovisningssystem för att förhindra att fel begås av misstag. Därför måste revisorn substansgranska dessa företag och deras transaktioner för att försäkra sig om att det bokförts på rätt sätt. Det är viktigt att revisorn ägnar mer tid och omsorg till att granska de väsentliga transaktionerna och riskfyllda posterna i dessa företag.⁴⁴

I den svenska regleringens konstruktion ställs även krav på kvalificerad revisor i andra bolagsformer, bland annat vissa handelsbolag enligt 12 § RevL. Reglerna enligt RevL gäller om inte särskilda regler för revision finns i annan lagstiftning, vilket är fallet i ABL.⁴⁵ Revisionsplikten är enligt RevL kopplad till innehållet i 6 kap. 1 § BFL och följande företag är berörda av revisionsplikten:

- Aktiebolag
- Handelsbolag med juridiska personer som ägare,
- Större bokslutsföretag; företag som har fler än 10 anställda och en balansomslutning högre än 24 miljoner kronor, så kallade 10/24 bolag.

Detta innebär att större handelsbolag måste ha en kvalificerad revisor, dock är handelsbolagen undantagna denna regel då de inte omfattas av 13 § RevL.⁴⁶

⁴⁰ Norberg, C. & Thorell, P. (2005) "Revisionsplikten i små aktiebolag", s. 14, Svenskt Näringsliv

⁴¹ ABL 10 kap 3 §

⁴² Prop. 1997/98:99, Aktiebolagets organisation, s. 142

⁴³ RS 240 Oegentligheter och fel, p.6-7, s. 322

⁴⁴ FAR (2005) "Revision – En praktisk beskrivning", s. 55

⁴⁵ Norberg, C. & Thorell, P. (2005) "Revisionsplikten i små aktiebolag", s. 13, Svenskt Näringsliv

⁴⁶ Norberg, C. & Thorell, P. (2005) "Revisionsplikten i små aktiebolag", s. 14, Svenskt Näringsliv

Enligt 10 kap. 3 § ABL skall en revisor följa god revisionssed när denne kontrollerar ett företags årsredovisning, räkenskaperna samt företagsförvaltning.⁴⁷ Revisorns lagstadgade uppdrag påverkas av bestämmelsen i 10 kap. 31 § ABL. Denna reglerar omfattningen av revisorns rapporteringsskyldighet, vilket innebär att revisorn är skyldig att i revisionsberättelsen påpeka om bolaget inte betalat skatter och avgifter i rätt tid. Granskningen skall ske utifrån rådande principer om väsentlighet och risk.⁴⁸

3.5 Revisionsförfarandet

Då revisionen genomförs är första steget att planera revisionen. I detta stadium införskaffar sig revisorn information bland annat om företagets verksamhet, konkurrenssituation samt andra inre och yttre förhållanden som kan tänkas ha en påverkan på företaget. Denna insamling av information används både för revision av årsredovisningen och bokföringen samt revision av företagsledningens förvaltning. Efter en väl genomförd informationssamling får revisorn ett bra underlag för att planera granskningen och på ett enklare sätt kunna koncentrera sig på de områden där risken för väsentliga fel är störst.⁴⁹ Därefter skall revisorn dokumentera en övergripande revisionsplan. Resultatet av planeringen blir att revisorn får fram uppskattad tidsåtgång och kostnad för revisionen.⁵⁰ Granskningen utförs efter ett granskningsprogram som utgår från revisionsplanen. I detta steg finns det två granskningsmetoder, nämligen internkontrollgranskning och substansgranskning. Vanligast är en kombination av dessa två metoder. Med granskning av kontroll menas en verifiering av att företagets interna kontroller fungerar som det ska. I substansgranskningen granskas innehållet i olika resultat- och balansräkningsposterna antingen i löpande redovisning eller i bokslut. Då ett företag har bra intern kontroll ökar detta sannolikheten för att redovisning är fullständig och korrekt. Dock fungerar den interna kontrollen inte alltid tillfredsställande. Många företag och speciellt de mindre företagen saknar intern kontroll helt eller delvis och då måste revisorn också göra en substansgranskning.⁵¹

⁴⁷ Moberg, K. (2003) *"Bolagsrevisor"*, s. 31

⁴⁸ Diamant, A. (2004) *"Revisors oberoende"*, s. 148

⁴⁹ FAR (2005) *"Revision – En praktisk beskrivning"*, s. 21f

⁵⁰ FAR (2005) *"Revision – En praktisk beskrivning"*, s. 36

⁵¹ FAR (2005) *"Revision – En praktisk beskrivning"*, s. 41ff

Revisorn lämnar ofta både skriftliga och muntliga rapporter till olika beslutsfattare i företaget. Dessa rapporter kan innehålla iakttagelser och kritiska synpunkter på den interna kontrollen.⁵² Det förmodas att revisorn bland annat löpande lämnar erinringar och påpekanden till företagsledningen om sådant som företagsledningen bör ha kännedom om men som inte behöver tas upp i revisionsberättelsen.⁵³ För att poängtera relativt allvarliga omständigheter rörande företagets interna kontroll, redovisning eller förvaltning används framför allt erinringar. De kan dock vara av sådan karaktär att revisorn måste överväga att göra anmärkning i revisionsberättelsen.⁵⁴ Från det att revisorn överlämnat en erinran skall dessa tas upp till behandling av styrelsen inom fyra veckor.⁵⁵ De mer allvarliga iakttagelserna sammanfattas i en skriftlig rapport till företagsledningen och det är viktigt att det som framkommer i rapporten är väl motiverat. Likaså att det lämnas till rätt person så att nödvändiga åtgärder vidtas.⁵⁶

Revisionsberättelse är resultatet av en revisors granskning och i denna skall revisorn framföra om huruvida redovisningen ger en rättvisande bild av företagets resultat och ställning samt om styrelsen och verkställande direktörens förvaltning har verkställts enligt tillämpliga lagar. Utlåtanden om bland annat huruvida bolagsstämman bör fastställa balans- och resultaträkningen skall även inrymmas i denna revisionsberättelse. Upptäcker revisorn att en styrelseledamot eller den verkställande direktören har utfört åtgärd eller gjort sig skyldig till underlåtenhet som kan ge upphov till ersättningsskyldighet eller om någon ledamot handlat i strid mot gällande lag skall även detta anmärkas i revisionsberättelsen.⁵⁷ Med andra ord skall revisorn i revisionsberättelsen ge sin rekommendation till bolagsstämman innan de fattar beslut huruvida ansvarsfrihet till styrelsen och VD skall beviljas eller inte.⁵⁸ Därmed kan revisorn skriva en ren- eller en oren revisionsberättelse. Den rena revisionsberättelsen innefattas inte av anmärkningar medan den orena inrymmer en eller flera anmärkningar.⁵⁹ För att underlätta för läsaren, är den rena revisionsberättelsen till form och utseende

⁵² FAR (2005) ”Revision – En praktisk beskrivning”, s. 87

⁵³ ABL 10 kap 6 §

⁵⁴ Prop. 1997/98:99, *Aktiebolagets organisation*, s. 144 f

⁵⁵ ABL 10 kap 35 §

⁵⁶ FAR (2005) ”Revision – En praktisk beskrivning”, s. 87f

⁵⁷ Prop. 1997/98:99, *Aktiebolagets organisation*, s. 143.

⁵⁸ FAR (2005) ”Revision – En praktisk beskrivning”, s. 93

⁵⁹ FAR (2005) ”Revision – En praktisk beskrivning”, s. 93

standardiserad.⁶⁰ När en revisor har skrivit en revisionsberättelse kan den ses som en kvalitetsstämpel.⁶¹

3.5.1 Ansvarsfrihet

I samband med bolagsstämma skall beslut fattas huruvida ansvarsfrihet för företagsledningen kan beviljas. Om ansvarsfrihet medges innebär det att bolagsstämman godkänner förvaltningen och avstår från att göra något skadeståndsanspråk. Om ansvarsfrihet däremot vägras, medför detta att det ännu står öppet huruvida skadeståndsanspråk skall göras gällande eller inte. Ansvarsfriheten skall prövas individuellt för varje organledamot och samtidigt ställs det krav att skadan skall ha vållats i uppdraget, enligt 15:1 ABL. En styrelseledamot som inte är närvarande vid möten när beslut fattats, undgår inte ansvar för den sakens skull. Styrelseledamoten måste genom sitt uppdrag alltid bevaka företagets intresse genom sin tillsynsplikt, vilket denne eventuellt kan anses åsidosätta genom att inte närvara vid möten. Däremot skulle styrelseledamoten ofrivilligt inte närvara, bör sannolikt denne inte heller kunna göras ansvarig för besluten. Då en styrelseledamot tidigare varit med och fattat beslut om styrelsearbetets riktlinjer eller frågor i det aktuella fallet, kan frånvaro dock inte befria denne från ansvar. Det finns emellertid under alla omständigheter en allmän plikt för styrelseledamot att påverka företagsledningens beslut och följaktligen finns det en skyldighet att hålla sig underrättad om företagets förhållanden.⁶²

3.6 Oberoende revision

Enligt revisorslagen är begreppet oberoende ett definierat uttryck. En förutsättning för en oberoende kvalitativ granskning, enligt revisorslagen, är att revisorn skall vara opartisk, självständig och objektiv i sin granskning.⁶³ För att revisorn skall säkerställa rapporterna och tilltron till de granskade verksamheterna på bästa sätt, måste revisorn vara kompetent, effektiv och framför allt oberoende.⁶⁴ Med rådande regelverk får revisorer bistå företagen med revisionsrådgivning, men även fristående rådgivning för mindre- och medelstora bolag är tillåtet. Bakgrunden till att det inte blev något förbud är att revisorn väl känner till företaget

⁶⁰ RS 709 *Revisionsberättelsens utformning i aktiebolag och andra företag*, s. 439

⁶¹ FAR (2005) *”Revision – En praktisk beskrivning”*, s. 100

⁶² Dotevall, R. (1999) *”Bolagsledningens skadeståndsansvar”*, s. 62 f

⁶³ Diamant, A. (2004) *”Revisors oberoende”*, s. 29f

⁶⁴ Diamant, A. (2004) *”Revisors oberoende”*, s. 77

genom revision och kan på så vis minska kostnaderna för företaget. Istället infördes 25 § i RL och den framför att en revisor inte får utöva sidoverksamhet som kan rubba revisorns oberoende. Revisorn har en skyldighet att avböja eller säga upp sig från uppdrag om det finns anledning att ifrågasätta oberoendet. Detta är helt i motsats till Sveriges Advokatsamfunds åsikt, då de anser att revisionsrådgivning borde tillåtas men att fristående rådgivning helt borde förbjudas. De tar upp två orsaker till förslaget på förbudet, egenintresset och självgranskningen. Med egenintresset kan tillförlitligheten rubbas genom att revisorn kan bli ekonomiskt beroende av revisionsklienten och med självgranskningen ligger problematiken mer i att revisorn i revisionen kan komma att granska resultatet av egen rådgivning.⁶⁵

Hot mot oberoendet kan uppstå t.ex. om revisorn skall revidera bolaget, samtidigt som han sköter bolagets bokföring eller säljer konsulttjänster till bolaget.⁶⁶ Av detta skäl är det förbjudet för revisorn att medverka i arbetet med att sköta redovisningen i det företag vars redovisning han skall revidera. Detta innebär i praktiken att företaget tvingas betala för två specialisters tjänster, nämligen en som utför den lagstadgade revisionen och en annan som sköter bokföring och redovisning.⁶⁷

Revisorn i ett aktiebolag får inte vara verksam i samma företag som den som biträder bolaget med bokföringen eftersom det då rubbar oberoendet. Denna företeelse benämns byråjäv.⁶⁸ Inom revisionsbranschen har kombiuppdragen givit upphov till debatter kring revisionsplikten i mindre företag.⁶⁹

3.7 Revisionsbranschen

3.7.1 Aktörer

Det vanligaste motivet till förändring av revisionen har genom tiderna varit att förenkla och effektivisera kostsamma revisionsprocedurer. Denna förändring förklarar revisionsbyråerna som en anpassning till de förändrade strukturerna hos de reviderade kunderna. Bland

⁶⁵ Moberg, K. (2003) *"Bolagsrevisor"*, s. 81f

⁶⁶ Norberg, C. & Thorell, P. (2005) *"Revisionsplikten i små aktiebolag"*, s. 14, Svenskt Näringsliv

⁶⁷ Grönboken (1996) *"Roll, ställning och ansvar"*, s.29

⁶⁸ Norberg, C. & Thorell, P. (2005) *"Revisionsplikten i små aktiebolag"*, s. 19, Svenskt Näringsliv

⁶⁹ Norberg, C. & Thorell, P. (2005) *"Revisionsplikten i små aktiebolag"*, s. 17, Svenskt Näringsliv

revisionsbyråerna har priskonkurrensen och den globala marknadens sammandragning resulterat i ett fåtal större revisionsbyråer.⁷⁰

Dagens stora revisionsbyråer marknadsför sig genom att erbjuda helhetslösningar där de också lägger ner mycket tid och kraft på att bygga upp goda kundrelationer. De profilerar sig som ett kunskapsföretag med en bred kompetens. Revisionsbyråerna erbjuder tjänster inom redovisning, skatterådgivning, företagsanalys, organisation, finansiell analys, företagsutveckling, företagsvärdering och informationsteknologi. Senaste tidens ökade globalisering har medfört att frågorna har blivit mer komplexa. I dagens läge är det omöjligt för en revisor att uppfylla alla kompetenskrav företagen kan efterfråga, därför anställer revisionsbyråerna fler specialister inom de aktuella områdena. Specialisterna jobbar som konsulter och rådgivare antingen internt i de större revisionsbyråerna eller genom externa nätverk vid de mindre revisionsbyråerna. Förklaringen till den ökade efterfrågan på specialister är att rådgivningsverksamheten har blivit av större ekonomiskt intresse på grund av den hårda konkurrensen och prispressen på revisionsarvoden.⁷¹

3.7.2 Kunder

Stora aktiebolag har ofta egna ekonomiavdelningar som sköter den löpande bokföringen och allt bokslutsarbete. I många mindre aktiebolag anlitas externa konsulter i större omfattning då de till skillnad från de stora aktiebolagen ofta har bristfällig intern kontroll. Detta resulterar i merarbete för revisorn som då får komplettera uppkomna brister i redovisningsrapporter och kontrollsystem. Revisorn agerar ideligen som rådgivare i de mindre företagen eftersom de ofta internt saknar ekonomisk kompetens.⁷²

Då kunden söker hjälp med saker som sträcker sig utanför revisionen ligger det i revisionsbyråns intresse att kunna erbjuda den efterfrågade kompetensen. Kraven att kunna erbjuda de efterfrågade tjänsterna höjs på revisionsbranschen med tanke på de mindre företagens upptrappade behov av andra tjänster. På senare år utgör revisionen endast en tjänst bland många och en tydlig förändring kan observeras i revisionsbyråernas marknadsföring av den fristående rådgivningsverksamheten.⁷³ Denna kategori av rådgivning betraktas vara det

⁷⁰ Jeppesen, K.K. (1998) *Reinventing auditing, redefining consulting and independence*

⁷¹ SOU 1999:43 *Oberoende, ägande och tillsyn i revisionsverksamhet*

⁷² Forsén, A. m.fl. (2005) "Det praktiska arbetet i mindre revisionsbyråer", s.30

⁷³ Forsén, A. m.fl. (2005) "Det praktiska arbetet i mindre revisionsbyråer", s.30

vanligaste bland de uppdrag som inte omfattas av begreppet revisionsverksamhet. Den fristående rådgivningsverksamheten består av bland annat skatte-, redovisnings- och organisationsfrågor.⁷⁴

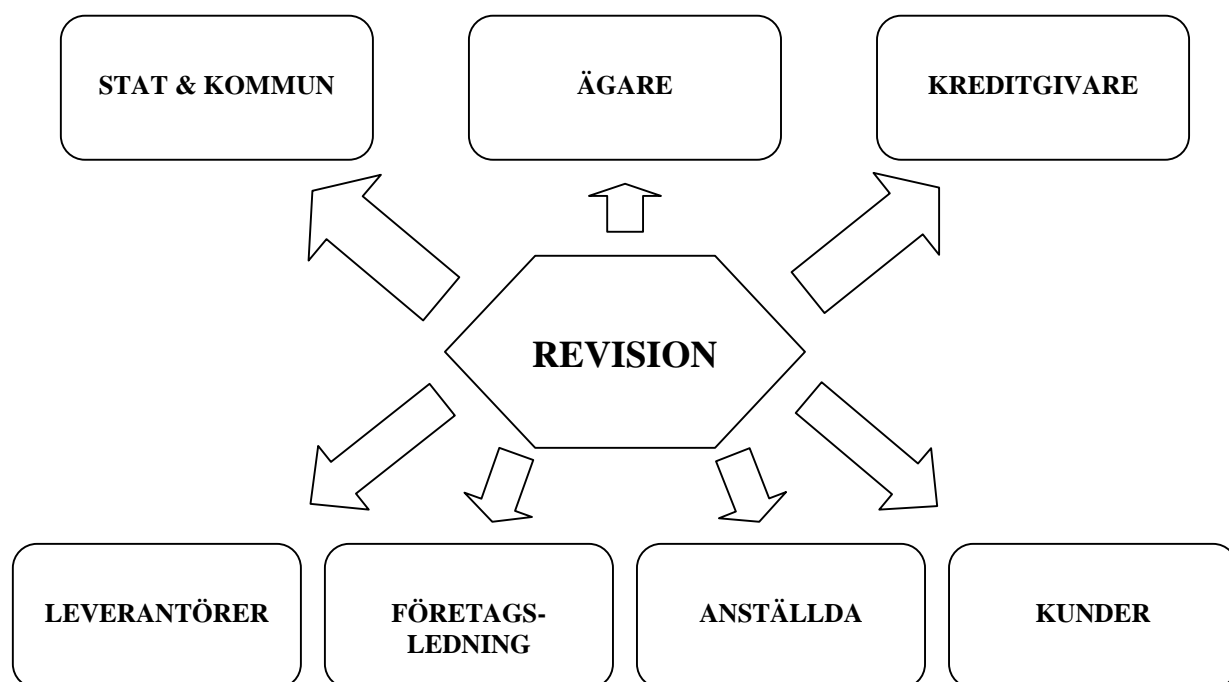
3.7.3 Intressenter

Revisionens syfte är att säkerställa redovisningen som företagen avger och därmed öka företagets trovärdighet gentemot marknaden. En revision kan vara ett tillförlitligt underlag för intressenterna av årsredovisningen och ge en större säkerhet i deras beslut.⁷⁵

⁷⁴ Moberg, K. (2003) "Bolagsrevisorn", s.51

⁷⁵ Regler om revisorer och revision (1999), s.7

Figur 1: *Intressentmodellen*⁷⁶

De olika intressenternas behov av revisionsplikten:⁷⁷

Stat och kommun: Med ett godkännande från revisorn att räkenskaperna är korrekta vet stat och kommun att rätt mängd skatter och avgifter är inbetalda. Staten är speciellt intresserad av revisionsplikten då de har givit företagen i uppgift att själva svara för skatteinbetalningen. Förekommer det några oegentligheter i räkenskaperna måste revisorn omedelbart rapportera detta till stat och kommun.

Ägarna: Aktieägare som inte är styrelseledamot har inte full insyn i aktiebolaget därför är det av yttersta vikt att uppgifterna i räkenskaperna ger en rättvisande bild av bolagets ekonomiska status. I enmansföretag har däremot ägaren oftast full insyn på verksamheten.

⁷⁶ FAR (2005) "Revision – En praktisk beskrivning", s. 15

⁷⁷ FAR (2005) "Revision – En praktisk beskrivning", s. 13ff

- Kreditgivare:* För banker och kreditgivare är det viktigt att kunna bedöma om kunden kan betala tillbaka lån. När en oberoende och kvalificerad revisor granskat redovisningen underlättas processen för eventuell kreditutgivning.
- Leverantörer:* Leverantörer gör ofta kreditupplysning på företag de avser ha handel med. I informationen ingår revisorns samt om företagets revisionsberättelser har haft någon anmärkning de senaste åren.
- Företagsledning:* För företagsledningen kan det vara bra att ha en oberoende och kvalificerad person de kan diskutera ekonomiska frågor med. Det är även tryggt och viktigt för företagsledningen att bli granskade så att ägarna kan bli underbyggda att aktiebolaget sköts tillfredsställande.
- Anställda:* Personalen har stor nytta av att de ekonomiska rapporterna som bolaget avlämnar innehåller korrekt information för att veta företagets ekonomiska ställning.
- Kunder:* Kunderna kontrollerar om företaget även i fortsättningen kan förväntas leverera sina varor/tjänster.

3.8 Revisionen som kvalitetsstämpel

Revisionens mål är att avge en revisionsberättelse där revisorn uttalar sig om aktiebolagets redovisning och ledningens förvaltning. Ett reviderat bokslut ger ökad trovärdighet åt den ekonomiska information som företaget rapporterar.⁷⁸ Detta bidrar till att näringslivet fungerar på ett effektivt sätt.⁷⁹

Då en revisor avlämnat en ren revisionsberättelse ses det som en kvalitetsstämpel⁸⁰. Behovet av revisionen är väldigt stor för att kunna säkerställa kvaliteten på informationen som används för beslutsunderlag av företagets intressenter. Frågan är vilka effekter en slopad

⁷⁸ FARs revisionsbok (2000), s. 14

⁷⁹ Moberg, K. (2003) "Bolagsrevisorn", s. 31

⁸⁰ FAR (2005) "Revision – En praktisk beskrivning", s. 100

revisionsplikt skulle medföra ut ett samhällsperspektiv. Med en slopad av revisionsplikt finns det stor risk att det sker en dramatisk ökning av felaktig och vilseledande information som inte kritiseras, vilket skulle leda till att intressenterna kan få dåliga beslutsunderlag. Detta kan i sin tur leda till en marknad präglad av misstro.⁸¹

3.9 Efterfrågad eller lagstadgad revision

För att ge ökad förståelse och möjlighet till att bilda sig en uppfattning om huruvida vi i Sverige skall ha en efterfrågad eller en lagstadgad revision kommer för- och nackdelar med revisionsplikten att belysas. En utgångspunkt för att kräva en lagstadgad revision i samtliga aktiebolag är att nyttan som följer av en revision överväger kostnaden.⁸² Argumenten som följer nedan är hämtade ur den senaste tidens nationella och internationella debatter.

3.9.1 Fördelar med revisionsplikten

Revision står för oberoende granskning av ett företags räkenskaper, vilket i sin tur skapar trovärdighet och säkerhet.⁸³ Företagets intressenter har ett behov av att kunna lita på den ekonomiska informationen företagen rapporterar. Utan något externt intyg, såsom revisionsberättelsen, skulle företagets presenterade ekonomiska ställning inte vara lika trovärdig.⁸⁴ Om revisionsplikten slopas skulle intressenterna bli tvungna att själva införskaffa den information revisorerna får fram idag.⁸⁵ Lagstadgad revision innebär också en sorts försäkring samt skydd för aktieägarna. Detta gäller förstås inte s.k. enmansföretag men däremot i allra högsta grad minoritetsägare d.v.s. aktieägare som har ett begränsat antal aktier i företaget men inte har någon insyn i hur verksamheten drivs löpande.⁸⁶

En av revisorns skyldigheter är att kritiskt granska företagets förvaltning. Detta innebär att se över hur företagsledningen sköter den löpande verksamheten. Detta förhindrar företagsledningen från att lämna felaktig eller opålitlig information från företaget, vilket i sin tur skulle minska effektiviteten i näringslivet.⁸⁷

⁸¹ Eriksson-Ek, T. & Pellikka, J. (2002) "Revisionsplikten betydelse ur ett intressentperspektiv", s.13

⁸² Balans nr.4 (2005) "Revisorerna tillför företagsekonomisk kompetens – behåll revisionsplikten", s.33

⁸³ www.pwcglobal.com/se/swe/

⁸⁴ Porter, B. Simon, J. & Hatherly, D. (1996) "Principles of external auditing"

⁸⁵ FARs Revisionsbok (2000), s. 13f

⁸⁶ ACCA (1999) "Statutory audit requirements for smaller companies"

⁸⁷ ACCA (2001), "Why audit matters - Your guide to the benefits of the audit"

En annan fördel med att behålla revisionsplikten är att aktiebolag som låter sig granskas av en revisor visar en tydlig signal gentemot sina intressenter att bolaget bedriver seriös verksamhet. Varje enskild affärsuppställning bygger på ömsesidigt förtroende mellan involverade parter, vilket är av stor vikt för företagets långsiktiga tillväxt.⁸⁸

Ytterligare ett argument för revisionsplikten är att företag som tillhör kategorin små- och medelstora företag, ofta löser sin finansieringssituation genom lån eller kredit från banker och andra kreditgivare. Då banker skall bevilja kredit eller lån måste ställning tas till huruvida företaget har förmåga att återbetala det ansökta beloppet. I detta avseende är det tryggare för bankerna att lita på den ekonomiska situationen företagen avger om deras årsredovisning är reviderad.⁸⁹ Visserligen har banker fördel gentemot andra kreditinstitut eftersom de har tillgång att titta på företagets aktuella checkräkningssaldo men för att bevilja någon kredit behöver banker göra en djupare analys på företagets välmående. Således är banker i allmänhet och övriga kreditgivare i synnerhet angelägna av att behålla revisionsplikten.⁹⁰

Samhället har stor nytta av att behålla revisionsplikten. Det saknas dock empiriska data om vilket värde reviderade årsbokslut har för skattekontrollen och brottsbekämpningen.⁹¹ Revisorernas anmälningsskyldighet rörande skatter och brott medför att såväl skatteverket som ekobrottsmyndigheten är positivt inställda till att ha kvar revisionsplikten. Då de även i framtiden är intresserade av ett samarbete med de opartiska revisorerna, särskilt i avseendet med att förebygga brott.⁹² Sverige är ett land som har ett högt skattetryck, närmare bestämt cirka 14% högre än i andra västländer vilket bidrar till att det finns starka incitament att undanhålla inkomster och placera privata kostnader i aktiebolagen.⁹³ Revisorernas arbetsuppgifter är väldigt viktiga för myndigheterna eftersom det finns ett klart samband mellan redovisning och beskattning. Det skulle, ur skatteverkets och ekobrottsmyndighetens perspektiv, genom att ha en fortsatt revisionsplikt undvika att bygga ut kompletterande kontrollsystem.⁹⁴

⁸⁸ ACCA (2001), "Why audit matters - Your guide to the benefits of the audit"

⁸⁹ Collis, J. Jarvis, R. & Skerratt, L. (2001) "Size and the value of the audit"

⁹⁰ ACCA (1999) "Statutory audit requirements for smaller companies"

⁹¹ Balans nr 3 (2005) "Går det att försvara revisionsplikten" s. 19ff

⁹² Balans nr 3 (2005) "Alla ense om revisorernas fördelar – men måste den vara ett tvång" s. 24ff

⁹³ Du Rietz G & Jacobsson L-O (2002) "Svenskt skattetryck i internationell jämförelse"

⁹⁴ Ekeblad, K. & Hedberg, J. (2005) "Revisionsplikt, myndigheternas välsignelse?"

3.9.2 Nackdelar med revisionsplikten

Ett av de argument som tas upp och talar mot revisionsplikt är den kostnad som följer med revisionen. Företagens direkta kostnad motsvaras av den nedlagda tid revisorn lägger ner under revisionens gång.⁹⁵ Den indirekta kostnaden som också drabbar företagen är den tid företagets ledning eller anställda tvingas lägga ner för att förse revisorn med information, förklaringar och bevis under själva revisionen.⁹⁶ Revisorn har laglig rätt till att begära in upplysningar från styrelsen och VD för att på bästa sätt genomföra granskningen i den omfattning han anser vara nödvändig, enligt 10 kap. 7 § ABL. Denna kostnad i form av nedlagd tid är sannolikt i förhållande till större företag mer ansträngande för mikroföretagen eftersom de har mindre personal.⁹⁷ I rapporten från Svenskt Näringsliv beräknades att mikroföretagen i Sverige har en genomsnittlig revisionskostnad om 10 000 kronor. Då det finns cirka 200 000 mikroföretag utgör det en årlig revisionskostnad om 2 miljarder som mikroföretagen skulle bespara genom en slopad revisionsplikt.⁹⁸

Förutom revisorns yrkeskompetens är hans oberoende det huvudsakliga medlet för att garantera revisionens kvalitet.⁹⁹ Ordet oberoende innebär integritet, självständighet och frihet från inblandning, d.v.s. att agerandet inte påverkas av någon annan. Företagens intressenter måste ha tilltro till företagets information. Genom att revisorn är oberoende i sin roll kan företagets intressenter lita på att revisionen genomförs på ett objektivt sätt.¹⁰⁰ I mikroföretagen är det ofta så att ägaren, bolagsledningen och styrelsen är en och samma person. Konsekvensen blir att den granskas såväl utser revisorn som betalar för revisionen. Detta är ett tydligt exempel på att reglerna för revisorns oberoende ursprungligen är anpassade till stora aktiebolag med många aktieägare. Utformningen av lagen om bolagsorgan saknar praktisk betydelse i mikroföretagens fall. Dessutom har ägaren i denna roll inte något behov av revision. Ägaren behöver inte övervaka sig själv och anlita en oberoende granskare i de fall han själv är företagsledare. I dessa fall utförs revisionen enbart i andra intressenters intresse medan kostnaden drabbar företagen.¹⁰¹

⁹⁵ ACCA (1999) "Statutory audit requirements for smaller companies"

⁹⁶ Wyatt, J. (2000) "The audit of the small company"

⁹⁷ ACCA (1999) "Statutory audit requirements for smaller companies"

⁹⁸ Norberg, C. & Thorell, P. (2005) "Revisionsplikten i små aktiebolag", s. 5ff, Svenskt Näringsliv

⁹⁹ Prop. 2000/01:146 *Oberoende, ägande och tillsyn i revisionsverksamhet*

¹⁰⁰ Prop. 2000/01:146 *Oberoende, ägande och tillsyn i revisionsverksamhet*

¹⁰¹ Balans nr 3 (2005) "Går det att försvara revisionsplikten", s. 19ff

Avregleringar brukar tillföra ekonomisk tillväxt. Det finns av naturliga skäl alltid ett motstånd vid förändringar men för att dessa skall genomföras måste det bevisas att det kan vara till nytta för involverade eller samhället i stort.¹⁰² Ett väsentligt argument för slopande av revisionsplikten är att de medel som nu går till revisionsarvode istället skulle kunna användas till investeringar av olika slag.¹⁰³

¹⁰² Norberg, C. & Thorell, P. (2005) ”Revisionsplikten i små aktieföretag”, s. 39 Svenskt Näringsliv

¹⁰³ <http://www.inpracticesoftware.com/exempt2.shtml>

4 Regleringen inom Europa

I detta kapitel presenteras regleringen inom Europa, beträffande revisionen. Avslutningsvis redogörs en tabell över några länders gränsvärden för revisionsplikt.

4.1 EG:s fjärde bolagsdirektiv

Enligt artikel 51 i EG:s fjärde bolagsdirektiv regleras obligatorisk revision av ett företags årsbokslut och granskning av dess förvaltningsberättelsen. Direktivet är tillämpligt på sådana bolagsformer i vilka delägaransvaret är begränsat, dvs. aktiebolag, handelsbolag och kommanditbolag vilkas samtliga obegränsat ansvariga delägare är antingen aktiebolag eller andra bolag med begränsat ansvar.¹⁰⁴ Syftet är att harmonisera bland annat medlemsstaternas föreskrifter gällande årsbokslut och förvaltningsberättelse. Enligt artikel 51.2 i det fjärde bolagsdirektivet finns det möjlighet att befria mindre bolag från revisionsplikt.¹⁰⁵ Direktivet införde undantag för att underlätta för vissa medlemsstater, t.ex. Tyskland och vissa länder runt Medelhavet som vid den tiden inte hade tillgång till tillräckligt många kvalificerade revisorer för att det skulle vara möjligt att genomföra revision i alla små aktiebolag. Gränsvärdena har i olika omgångar höjts. För att bolagen i respektive land skall omfattas av revisionsplikten måste två av tre nedanstående gränsvärden överskridas.¹⁰⁶

4.2 Norden

I Finland ska, enligt finsk revisionslag, alla registrerade bolag och stiftelser utse en revisor till att revidera årsbokslutet. Enligt den danska staten föreligger revisionsplikt för såväl privata som publika företag.¹⁰⁷

Våren 2005 lades det i Finland fram ett förslag om att slopa revisionsplikten för små aktiebolag. Något beslut är ännu inte fattat.¹⁰⁸ Även i Danmark har det presenterats en rapport

¹⁰⁴ Norberg, C. & Thorell, P. (2005) "Revisionsplikten i små aktiebolag", s. 11, Svenskt Näringsliv

¹⁰⁵ Moberg, K. (2003) "Bolagsrevisorn", s.44

¹⁰⁶ Norberg, C. & Thorell, P. (2005) "Revisionsplikten i små aktiebolag", s. 11, Svenskt Näringsliv

¹⁰⁷ Bengtsson, M. m.fl. (2005) "Småföretagens inställning till revisionsplikten och faktorer som påverkar den", s.26

om revisionsplikten i små aktiebolag, där det föreslås att revisionsplikten ska slopas. Detta eftersom nyttan av revisionsplikten inte motiverar den årliga kostnaden på 1,7 miljarder danska kronor för de 130 000 små företagen.¹⁰⁹

FSR, den danska motsvarigheten till svenska FAR, riktar kritik till rapporten och menar bland annat att det inte är ett skäl att slopa revisionsplikten i Danmark enbart på grund av att de är ett av få EU-länder som har kvar den. Grunderna tar inte hänsyn till att den unika nordiska företagsstrukturen och företagskulturen som bland annat bygger på tillit kombinerad med förnuftig kontroll.¹¹⁰

4.3 England

I England delas aktiebolagen in i två grupper. "Public limited companies" är börsnoterade aktiebolag vilka måste ha ett aktiekapital på minst 50 000 pund och dessa får inte undantas revisionsplikt. "Private companies" är onoterade företag som själva kan välja om de vill ha ett öppet aktiekapital för försäljning till allmänheten och kan i vissa fall undantas från revisionsplikten.¹¹¹ För att skydda minoritetsägarna i aktiebolagen som undantas från revisionsplikt, kan en aktieägare som innehar minst 10 % av aktiekapitalet kräva revision.¹¹²

Alla företag krävdes fram till 1980-talet att följa samma lagar och regler gällande revision. År 1997 inleddes uppdelningar på stora, medelstora och små företag, där "private companies" med en omsättning under 350 000 blev befriade från den tidigare obligatoriska revisionen.¹¹³ Därefter har gränsvärdena för undantag höjts ytterliggare tre gånger, nämligen år 1997, år 2000 och år 2004 och idag gränsen ligger på det av EU maximalt tillåtna.¹¹⁴

Enligt en undersökningsstudie utförd av Jim Collis år 2003 på uppdrag av det brittiska handelsdepartementet valde 58 % av företagen som undantogs revisionsplikten att frångå årlig revision medan resterande företag fortfarande lämnade in reviderade årsredovisningar.¹¹⁵

¹⁰⁸ Norberg, C. & Thorell, P. (2005) "Revisionsplikten i små aktiebolag", s. 11, Svenskt Näringsliv

¹⁰⁹ Balans nr.3 (2005) "Debatten gå het i Norden", s.17

¹¹⁰ Balans nr.3 (2005) "Debatten gå het i Norden", s.18

¹¹¹ Lundquist, S m.fl. (2003) "Den svenska revisionspliktens framtid i små aktiebolag", s.8

¹¹² Norberg, C. & Thorell, P. (2005) "Revisionsplikten i små aktiebolag", s. 25, Svenskt Näringsliv

¹¹³ Lundquist, S m.fl. (2003) "Den svenska revisionspliktens framtid i små aktiebolag", s.8

¹¹⁴ Norberg, C. & Thorell, P. (2005) "Revisionsplikten i små aktiebolag", s. 25, Svenskt Näringsliv

¹¹⁵ Balans nr.3 (2005) "Sällan revision av små företag i EU-länderna" s.16

Inför senaste förslaget om höjning i England skulle 79 % av företag som skulle bli föremål för undantag välja att ha frivillig revision.¹¹⁶

I Collis rapport framkommer att reviderat årsbokslut är av stor betydelse för bankerna vid beslut om lån. Andra slutsatser av undersökningen är att företagsledningen föredrar att låta företaget bli reviderat om det inte är helt familjeägt dessutom visas ett samband mellan ju större omsättning desto större sannolikhet att företagsledningen låter företaget bli reviderat.¹¹⁷

Regeringen i Storbritannien antar också att ett minskat behov av revision även leder till minskade hanteringskostnader för revisionsbyråerna. Den årliga kostnadsbesparingen uppskattas till cirka 2 000 pund per revisionsbyrå exklusive administrations- och utbildningskostnader.¹¹⁸ Slopandet av revisionsplikten i England har inte generellt sätt medfört minskade intäkter för revisionsbyråerna. Däremot drabbas byråerna på olika sätt men empiriska data i undersökningen visar att de mindre revisionsbyråerna generellt sätt drabbats mest.¹¹⁹

4.4 Tyskland

I Tyskland finns det tre grupper av företag, där de stora och medelstora företagen ska revideras av en revisor medan de små företagen undantas från den obligatoriska revisionsplikten.¹²⁰

Bland de företag med begränsat ägaransvar som undantas från revisionsplikten anlitar ändå cirka 90 procent en revisor (Wirtschaftsprüfer) eller licensierad skatterådgivare (Steuerberater) för bokslut och deklaration. Den tyske revisorn eller den licensierade skatterådgivaren lämnar ett skriftligt utlåtande (Bescheinigung) om omfattningen av bokföringskontrollen i stället för en revisionsberättelse. Vid ansökan av ett banklån eller kredit på över 250 000 euro kräver den tyska finansinspektionen att bankerna informerar sig om företagets ställning. Det arbete en svensk revisor utför i ett mindre företag kan anses vara

¹¹⁶ Norberg, C. & Thorell, P. (2005) "Revisionsplikten i små aktieföretag", s. 27, Svenskt Näringsliv

¹¹⁷ Norberg, C. & Thorell, P. (2005) "Revisionsplikten i små aktieföretag", s. 28, Svenskt Näringsliv

¹¹⁸ Norberg, C. & Thorell, P. (2005) "Revisionsplikten i små aktieföretag", s. 31, Svenskt Näringsliv

¹¹⁹ Balans nr.3 (2005) "Sällan revision av små företag i EU-länderna" s.16

¹²⁰ Bengtsson, M. m.fl. (2005) "Småföretagens inställning till revisionsplikten och faktorer som påverkar den", s.26

samma kvalitetssäkring som det efterfrågade uppdraget i Tyskland. Skillnaden är att den svenska revisorns arbete innefattas av en internationell revisionsstandard och förekomsten i Tyskland av notarius publicus.¹²¹

4.5 Frankrike

I Frankrike föreligger revisionsplikt för publika företag, dock så undantas privata företag från revisionsplikten om de faller under definitionen småföretag. Undantagna är finansiella institut, försäkringsbolag, investmentbolag samt idrottsföreningar vilka måste revideras trots att de faller under definitionen småföretag.¹²²

Nedanstående tabell redovisar gränsvärden för undantag för de bolagsformer som omfattas av EG direktivet.

Tabell 1: Gränsvärden som omfattas av EG direktivet.¹²³

Land	Tillgångar (euro)	Omsättning (euro)	Antal anställda	Företagsformer
England	3 650 000	7 300 000	50	Privata AB Handelsbolag
Frankrike	1 550 000	3 100 000	50	Privata AB Handelsbolag
Tyskland	3 438 000	6 875 000	50	Större AB (AG) Mindre AB (GmbH) Handelsbolag

¹²¹ Dagens Industri (050416) ”Slopa revisionsplikten, men inte revisorn”

¹²² Bengtsson, M. m.fl. (2005) ”Småföretagens inställning till revisionsplikten och faktorer som påverkar den”, s.26

¹²³ Norberg, C. & Thorell, P. (2005) ”Revisionsplikten i små aktiebolag”, s. 11, Svenskt Näringsliv

5 Bolagsform

Avsikten med detta kapitel är att redogöra för olika bolagsformer, bland annat vilka bolagsformer som omfattas av revisionsplikten. Avslutningsvis presenteras en tabell som visar en jämförelse mellan de olika bolagsformerna.

Associationerna brukar delas in i två huvudgrupper; bolag och föreningar. Bolagen anses vara slutna associationer, där de måste ändra bolagsavtalet eller bolagsordningen för att kunna öka antalet delägare. Föreningar brukar anses som öppna associationer och i föreningar kan antalet medlemmar öka utan att behöva ändra föreningens stadgar.¹²⁴

De mest förekommande bolagsformerna är aktiebolag, handelsbolag, kommanditbolag och enkla bolag. Då det talas om föreningar är det ekonomiska föreningar och ideella föreningar som förs fram.¹²⁵

5.1 Aktiebolag

Ett aktiebolag är en juridisk person, vilket innebär att det har rättskapacitet och kan förvärva och ikläda sig skyldigheter samt föra talan bland annat inför domstol. Aktiebolaget består av fyra bolagsorgan, nämligen bolagsstämman, styrelse, VD och revisor. Revisorn har en kontrollerande funktion, medan övriga tre är involverade i beslutsproceduren. I små aktiebolag brukar vanligtvis ägaren vara involverad i den dagliga styrningen av bolagets verksamhet och det är inte helt ovanligt att ägaren ensam utgör styrelsen och är bolagets VD. Bolagsstämman representerar aktieägarna och är aktiebolagets högsta beslutande organ. Styrelsen ansvarar för förvaltningen av bolagets angelägenheter och företräder bolaget i förhållande till utomstående samt tecknar bolagets firma.¹²⁶

Aktiebolagsformen är en avsevärt mer använd verksamhetsform än någon annan bolagsform. Den främsta anledningen torde vara att beskattningen av aktiebolag tidigare var lägre än

¹²⁴ Moberg, K. (2003) "Bolagsrevisorn", s.21f

¹²⁵ Moberg, K. (2003) "Bolagsrevisorn", s.21

¹²⁶ Moberg, K. (2003) "Bolagsrevisorn", s.23-27

beskattningen av många andra sätt att bedriva näringsverksamhet.¹²⁷ Vid bildandet av aktiebolag uppställer lagen särskilda krav, då aktiebolaget är en bolagsform som är avsedd att kunna användas av stora företag med många delägare och anställda, vars verksamhet kan ha stor betydelse för vida kretsar av utomstående intressenter. Även de mindre aktiebolagens betalningssvårigheter eller konkurs kan givetvis förorsaka delägare, anställda, kreditgivare och andra intressenter ekonomiska förluster.¹²⁸

Syftet med aktiebolagets verksamhet är att bereda vinst åt aktieägarna, om inte annat framgår i bolagsordningen. För att skydda fordringsägare och andra intressenter med intresse för bolagets soliditet, är aktieägarnas ekonomiska rättigheter begränsade enligt 12 kap. i ABL. Detta för att med hänsyn till att aktieägarna inte är personligt ansvariga för bolagets skulder.¹²⁹

I ett aktiebolag är bolaget ansvarigt för sina förbindelser och inte dess aktieägare.¹³⁰ Ett aktiebolag ansvarar med sitt aktiekapital, detta skall uppgå till minst 100 000 kronor för privata aktiebolag och 500 000 kronor för publika företag.¹³¹ Aktieägarna ansvarar endast för insatt kapital, enligt ABL 1:1 och förutsättning för den personliga ansvarsfriheten är att aktieägarna inte åsidosätter de regler som avser att ersätta medlemmarnas ansvarsfrihet. När ett aktiebolag går i likvidation vid brist på aktiekapital, kan styrelsen och andra som med vetskap om förhållandet handlar på bolagets vägnar bli solidariskt ansvariga för bolagets förpliktelser. Detta ifall de inte vidtagit några åtgärder enligt kapitel 13 i ABL.¹³²

Det regelsystem som idag finns för att skydda små aktieägare och andra intressenter med begränsad möjlighet till inblick i företags ekonomiska förhållande, kan verka onödigt och även betungande för små aktiebolag. I Sverige har diskussioner förts om det borde finnas en bolagsform avsedd för mindre företag utan personlig ansvarighet med enklare föreskrifter, bland annat när det gäller redovisning.

¹²⁷ Nial, H. (2001) ”Svensk associationsrätt i huvuddrag”, s. 42f

¹²⁸ Nial, H. (2001) ”Svensk associationsrätt i huvuddrag”, s. 54

¹²⁹ Nial, H. (2001) ”Svensk associationsrätt i huvuddrag”, s. 82

¹³⁰ Nial, H. (2001) ”Svensk associationsrätt i huvuddrag”, s. 42, 231

¹³¹ Nial, H. (2001) ”Svensk associationsrätt i huvuddrag”, s. 216

¹³² Nial, H. (2001) ”Svensk associationsrätt i huvuddrag”, s. 231

5.2 Handelsbolag

Ett handelsbolag är en juridisk person som består av två eller flera delägare, eller bolagsmän. Alla fysiska och juridiska personer kan vara delägare i ett handelsbolag. Registrering av handelsbolag sker då det förts in i handelsregistret, enligt bestämmelserna i handelsregisterlagen och handelsförordningen (1974:188).¹³³

Den ekonomiska skiljelinjen är svag mellan ägarna och bolaget eftersom bolagsmännen har ett ansvar för bolaget. Av bestämmelserna i HBL framgår det att bolagsmännens ansvar är primärt, solidariskt och obegränsat. En fordringsägare kan kräva vilken delägare som helst, vilket är det primära ansvaret, utan att behöva kräva bolaget först. Alla delägare är solidariskt ansvariga med för rörelsens förbindelser. Det innebär att en bolagsman som betalt skulden till en fordringsägare, får i sin tur en motsvarande fordran mot bolaget. Med obegränsat ansvar menas att varje bolagsman svarar med sin privata förmögenhet.¹³⁴

Reglerna för fördelning av vinst och förlust är dispositiva vilket innebär att om bolagsmännen är ense kan de fördela vinsten på ett sätt de själva vill. De disponerar inte bara över vinst utan kan ur bolaget ta ut alla befintliga medel. Det föreligger inte några regler gällande kapital som inte får angripas genom utbetalningar till ägare, på grund av det personliga ansvar som åligger bolagsmännen beträffande i bolagsverksamheten uppkomna förbindelser.¹³⁵

5.3 Kommanditbolag

Kommanditbolagsformen är en variant av handelsbolag där minst en fysisk eller juridisk person skall vara obegränsat ansvarig med hela sin förmögenhet, nämligen komplementären. Övriga delägare kallas kommanditdelägare och deras ansvar begränsar sig till åtagen insats. Reglerna för kommanditbolag återfinns i HBL och de undantag som finns behandlas i tredje kapitlet.¹³⁶ Vid registrering skall det antecknas vilken eller vilka av bolagsmännen som är kommanditdelägare och beloppet av varje kommanditdelägares utfästa insats, enligt handelsregisterlagen.¹³⁷ Kommanditdelägarnas insats måste vara av ekonomiskt slag men kan

¹³³ Andersson, M & Höglund, M (1999) "Handelsbolag", s. 14

¹³⁴ Andersson, M & Höglund, M (1999) "Handelsbolag", s. 22f

¹³⁵ Nial, H. (2001) "Svensk associationsrätt i huvuddrag", s. 81

¹³⁶ Andersson, M & Höglund, M (1999) "Handelsbolag", s. 29

¹³⁷ Nial, H. (2001) "Svensk associationsrätt i huvuddrag", s. 42

i praktiken begränsas till en krona.¹³⁸ Kommanditdelägarnas ansvar riktar sig dessutom inte mot fordringsägarna, utan mot bolaget.¹³⁹

För att kunna öka antalet delägare måste de ändra bolagsavtalet eller bolagsordningen vilket innebär att om bolagsmännen är ense kan de fördela vinsten på ett sätt de själva vill. Om det inte bestämts i bolagsavtalet för kommanditdelägares deltagande i vinst och förlust, och bolagsmännen inte kan enas, skall enligt HBL 3:5 rätten avgöra frågan efter skälighet.¹⁴⁰

5.4 Enkla bolag

Ett enkelt bolag är inte en juridisk person och uppstår då två eller flera personer bestämmer sig för att driva näringsverksamhet utan att det registreras. Eftersom bolaget inte är en juridisk person kan det därför inte teckna avtal eller föra talan inför domstol. Bestämmelserna återfinns i fjärde kapitlet i HBL. Bolagsmännen var för sig som skall registreras till handelsregistret och inte bolaget. Ägarna i bolaget eller de som handlar för dess räkning åläggs skuldansvaret, där de allmänna avtalsreglerna gäller. Av dessa avtalsregler kan följa att bolagets ägare svarar för förbindelser eller att några av ägarna svarar gemensamt.¹⁴¹

Nedanstående tabell visar en jämförelse mellan de olika bolagsformerna.

¹³⁸ Andersson, M & Höglund, M (1999) ”Handelsbolag”, s. 29

¹³⁹ Nial, H. (2001) ”Svensk associationsrätt i huvuddrag”, s. 41

¹⁴⁰ Nial, H. (2001) ”Svensk associationsrätt i huvuddrag”, s. 80

¹⁴¹ Andersson, M & Höglund, M (1999) ”Handelsbolag”, s. 30f

Tabell 2: Jämförelse mellan olika bolagsformer¹⁴²

	AKTiEbolag	Handelsbolag	Kommanditbolag	Enkla bolag
Ägarnas ansvar och risk	Inte personligt ansvar. Riskerar bara insatt kapital	Solidariskt och personligt ansvar	KP: solidariskt och personligt ansvar KD: Riskerar bara insatt kapital	Personligt ansvar
Kapital	100 000 kr i privata aktiebolag. 500 000 kr i publika aktiebolag	Nej	*) KP: Nej KD: Åtar sig lägst 1 kr	Nej
Hur många ägare / medlemmar krävs?	Räcker med 1 person, fysisk eller juridisk	Minst 2 personer, fysiska eller juridiska	Minst 2 personer fysiska eller juridiska	Alltid 1 fysisk person
Vem företräder företaget?	Styrelsen VD	Bolagsmännen	Komplementärerna	Näringsidkaren
Krav på revisor	Ja, minst 1 auktoriserad eller godkänd revisor	**) Nej, normalt inte	**) Nej, normalt inte	**) Nej, normalt inte
Beskattning	Bolaget beskattas	Delägarna beskattas	Delägarna beskattas	Näringsidkaren beskattas
Fördelar med bolagsformen	I aktiebolag har privatpersoner det största ekonomiska skyddet, med klar skiljelinje mellan bolag och ägare. I ett aktiebolag har aktieägarna inflytande (och ekonomiskt ägande) motsvarande ägda aktier. Skattemässigt är aktiebolag fortfarande, enligt många bedömare, en gynnad företagsform även om skillnaderna mot andra företagsformer håller på att jämnas ut.	Med denna något enkla bolagsform, finns det möjlighet till partners i bolaget. Ägarna behöver inte nödvändigtvis ha ett stort startkapital eller en revisor.	Det som gäller för handelsbolag gäller i princip också för kommanditbolag.	Verksamheten kan påbörjas i liten skala utan något större startkapital, dels håller de skattemässiga skillnaderna mellan enskild näringsverksamhet och aktiebolag på att utjämnas. Nu kan även en enskild näringsidkare t.ex. avsätta vinstmedel skattemässigt för framtiden och kvitta underskott i en nystartad verksamhet mot inkomst av tjänst eller framtida överskott. Normalt finns inget krav på revisor som granskar verksamheten.

¹⁴² www.bolagsverket.se

*) KP = Komplementär KD = Kommanditdelägare

**) Undantag finns för större företag och företag med speciell verksamhet

6 Empiri

Detta kapitel innehåller studiens empiriska material vilken grundas på de personliga intervjuer som genomförts med revisorer. Kapitlet inleds med presentation av respondenter och revisionsbyråerna för att sedan presentera de erhållna svaren på frågorna från intervjuguiden.

6.1 Ernst & Young

6.1.1 Information om revisionsbyrån

Ernst & Young (E&Y) i Malmö har funnits sedan år 1990 efter att ett flertal oberoende revisionsbyråer slogs ihop. Kontoret har idag 130 medarbetare varav 35 stycken är auktoriserade och 10 godkända revisorer. En intervju genomfördes med Stefan Langåker på Malmökontoret. Han är auktoriserad revisor och partner i bolaget. Langåkers position och långa erfarenhet gör att han har bra insyn i hur kontoret i Malmö sköts och dess framtida planering med avseende på affärsutvecklingen för E&Y i allmänhet. Kontoret omsätter drygt 140 miljoner¹⁴³ kronor varav 15-20 % av klientstocken avser mikroföretag. Rollen som revisor beror på bolagsstorleken. Ju mindre företag desto större blir rådgivarrollen då de inte besitter kompetensen själva. Den totala revisionskostnaden varierar mellan 10 000 och 20 000 kronor beroende på företagets verksamhet varav fördelningen mellan revision och konsultation är drygt hälften var. Revisionen är ett objektiva säkerställande av siffrorna utifrån ett spelprogram som alla känner till d.v.s. en säkrare grund att stå på för alla i dess omgivning såsom kreditgivare och anställda.

6.1.2 Argument för och emot en lagstadgad revisionsplikt

Argumenten för en bibehållen revisionsplikt är fler än argumenten mot. För många mindre företag är revisionskostnaden en dryg kostnad men samtidigt ser E&Y det inte som en kostnad utan snarare som en försäkringspremie. Revisorerna ser till att deras klienter inte får stora skatteproblem eller någon annan typ av redovisningsproblem. Skulle revisionsplikten

¹⁴³ Beräkningen bygger på årsredovisning för 2003/04. Omsättningen totalt för koncernen i Sverige uppgick till 1 756 Mkr. Antalet anställda under räkenskapsåret i genomsnitt var 1 624 stycken. Malmökontoret motsvarade cirka 8% av totala omsättningen därav vårt framräknade belopp om 140 Mkr.

slopas och aktiebolagen inte får den granskning och rådgivning som revisionen innefattar kan skadan kan bli så stor att den överstiger den årliga revisionskostnaden. Om företagaren inte har råd att bära en kostnad för revision om 20 000 kronor per räkenskapsår så skall denne inte bedriva näringsverksamhet utan istället övergå till inkomst av tjänst. Han föredrar aktiebolagsformen framför enskild firma eftersom aktiebolag är mycket lättare att bedriva samt att den håller isär företags och de privata pengarna. Således anser Langåker att en entreprenör inte bör starta en firma om inte 100 000 kronor finns att investera som startkapital. Det huvudsakliga argumentet för ett slopande av revisionsplikten är att minska företagets kostnader men så lär det inte bli eftersom det då kommer att bli dyrare för staten att anställa fler medarbetare till skatteverket. Kommer revisionsplikten försvinna så kan revisionsföretagen att sköta allt från redovisning till revision utan något jävsförhållande. För att kunna erbjuda klienter all ekonomisk biträde och samtidigt öka effektiviteten har företaget startat en avdelning under namnet Företagstjänst som arbetar med redovisning och konsultation. Langåker anser att vid ett slopande av revisionsplikten måste också bolagsformen förändras eventuellt ny bolagsform träda i kraft.

6.1.3 Revisionen som kvalitetsstämpel

Den kvalitetsstämpel som revisionen idag innebär blir svår att ersätta enligt Langåker. Istället tycker han att endast en substansgranskning skulle kunna utföras, vilket innebär att verifiera siffrorna som kommer från redovisningen. Revisorn skall enbart konstatera att sammanställda siffror är i enlighet med bokföringen. Detta skall dock inte ses som en lagstadgad revision där revisorn har stort ansvar i att företagets redovisade balans- och resultatrapport är korrekt. Vidare menar Langåker att då revisionen begränsas och alla delmoment inte utförs såsom exempelvis förvaltningsrevision, kan inte revisorn uttala sig om balansräkningen är korrekt. Andra alternativ såsom att kvalificerade redovisningskonsulter som löpande följer företagen tror han är fullt möjligt men att intressenter inte skulle våga lita på siffrorna lika mycket eftersom redovisningskonsulter har lägre status utåt sett.

6.1.4 Utveckling av revisionsbyråns affärsverksamhet

Langåker menar att E&Y inställning är positiv till att slopa revisionsplikten, då det troligtvis skulle leda till ökad omsättning. Till en början kanske antalet anställda marginellt skulle kunna behöva minskas men långsiktigt troligtvis öka med tanke på nya tjänster. Vidare

kommer revisionsbyrån att kunna erbjuda klienterna tjänster inom redovisning och revision som han tror ger dom konkurrensfördelar gentemot renodlade redovisningsbyråer. Revisionsbyrån har även klienter med andra företagsformer som anlitar någon av kontorets revisorer för konsultation eftersom de vill ha kvalité. E&Y differentierar sig jämfört med mindre revisionsbyråer genom att försöka hålla bättre kvalité exempelvis är det två personer som går igenom en deklaration. Revisionskostnaden är visserligen en kostnad som för vissa företag utgör en betungande del men han känner inte till någon som inte startat aktiebolag av den orsaken. Langåker anser att vid ett slopande av revisionsplikten kommer det eventuella inkomstbortfallet att kompenseras med att kontoret antagligen kommer att öka sina marknadsandelar i och med att jävsförhållandet försvinner.

6.2 KPMG

6.2.1 Information om revisionsbyrån

KPMG i Malmö har funnits sedan år 1960. Kontoret har 85 medarbetare varav 18 stycken är auktoriserade och 10 godkända revisorer. Intervju genomfördes med Sten Humble som varit med under uppbyggnaden av kontoret och har titeln auktoriserad revisor. Byrån omsätter i Sverige cirka 85 miljoner varav drygt hälften av klientstocken avser mikroföretag.¹⁴⁴ I tid utgör det cirka 20-25 %. På senare år har kontoret haft ett inflöde av mindre företag efter en aktiv bearbetning som de började med för drygt 15 år sedan. Dock är detta inte någon marknad som är direkt lönsam på grund av startavgiften och han anser inte heller att revisionskostnaden är skälig. Rollen gentemot mikroföretagen är en blandning av granskare och konsult. De har även en avdelning som erbjuder redovisningstjänster och det är framför allt den avdelning som har merparten av kontakt av de berörda företagen. Det totala arvodet hamnar någonstans mellan 5 000 och 10 000 kronor under förutsättning att redovisningen är i bra skick när revisionen skall utföras. Granskningen tillför idag mikroföretagen en hel del då revisorn under själva arbetet kan upptäcka att det finns behov av konsultation i något avseende annars så har ägaren kontroll över företaget i alla fall och vet vad som händer. Han tycker heller inte att lättnadsregler eller något liknande är ett alternativ då det alltid är svårt

¹⁴⁴ Beräkningen bygger på årsredovisning för 2004/05. Omsättningen totalt för koncernen i Sverige uppgick till 1 600 Mkr. Antalet anställda under räkenskapsåret i genomsnitt var 1 600 stycken. Malmökontoret motsvarade cirka 5% av totala omsättningen därav vårt framräknade belopp om 85 Mkr.

med gränsdragningar. Eventuellt att revisorn enbart utför substansgranskning för mindre företag och slopa vissa delmoment, exempelvis intern kontroll.

6.2.2 Argument för och emot en lagstadgad revisionsplikt

Argumenten för är väldigt få i detta fall enligt Humble. Nyttan med revisionen motsvarar inte kostnaden och all den administration som medföljer. Det som talar mot slopande av revisionsplikten är däremot kunskapen om alla lagar och regler som företagen får genom revisorn försvinner. Andra argument är att fältet lämnas mer öppet för ekonomisk brottslighet. Han anser om ägaren i de mindre bolagen själva sköter bokföringen borde då skaffa en revisor som granskar siffrorna. För revisionsbyrån spelar inte detta någon roll om plikten försvinner då beläggningen inte är så stor i dessa bolag. Vid ett slopande av revisionsplikten kan ansvarsfriheten bibehållas eftersom revisorn enbart ger sin rekommendation medan det är bolagsstämman som beviljar ansvarsfrihet. För att inte ansvarsfrihet skall beviljas måste den berörda personen ha begått grova felaktigheter. Humble påpekar vidare att oaktsamhet är ett brott i sig men att det är uppsåtet som gör att brottet klassas som grovt.

6.2.3 Revisionen som kvalitetsstämpel

Humble tror inte att något annat kan ersätta den kvalitetsstämpel som revisionen idag innebär. Att kvalificerade redovisningskonsulter skulle vara ett alternativ anser han inte vara en lösning då enstaka mindre redovisningsbyråer är kompetenta men tyvärr har desto fler byråer inte den kunskap och bredd som revisionsbyråerna har.

6.2.4 Utveckling av revisionsbyråns affärsverksamhet

Humbles inställning är positiv till ett slopande av revisionsplikten, men påpekar att det är hans personliga åsikt. Någon särskild anpassning av affärsverksamheten har inte skett och han tror inte att det skulle förändra deras bearbetning av den marknaden. Kontoret har som strategi att arbeta in sig hos de mindre och medelstora företagen för att inte bli för beroende av de stora. Dessutom är det lättare att få en mindre klient och behålla denne medan han växer sig stor än att komma in i efterhand. Malmökontoret har bland annat en avdelning som enbart arbetar med redovisningsfrågor och de är framför allt den avdelningen som har mest kontakt med mikroföretagen. Om revisionsplikten slopas skulle kontorets medarbetare inte beröras i någon

större utsträckning. Även andra företagsformer anlitar revisionsbyrån för att utföra diverse arbetsuppgifter inom konsultområdet exempelvis redovisningstjänster, skattekonsultationer etc. Humble har inte under sitt yrkesverksamma liv varit i kontakt med någon som inte startat ett aktiebolag på grund av revisionskostnaden utan andra aspekter har varit övervägande i sådana fall. Vid ett slopande av revisionsplikten kommer det eventuella inkomstbortfallet inte vara anmärkningsvärt för byrån då de inte har som strategi att fokusera sig på mikroföretag eftersom de är för små.

6.3 Deloitte

6.3.1 Information om revisionsbyrån

Deloitte i Malmö är en av stadens större revisionsbyråer och har funnits sedan år 1943. Kontoret har cirka 100 medarbetare varav cirka 15 stycken är auktoriserade och inga godkända revisorer. En intervju genomfördes med Torbjörn Svensson på Malmökontoret som är auktoriserad revisor och även partner i bolaget. Byrån omsätter drygt 99 miljoner varav ungefär 20 % av klientstocken avser mikroföretag.¹⁴⁵ Många av bolagets mikroföretag ingår i större koncerner. Kontorets revisorer arbetar primärt med revision och rådgivning, där tiden är jämt fördelat på vardera område. Någon redovisningshjälp erbjuder inte kontoret då de är inriktade på företag som har ambitioner att bli större. Några ”försörjningsföretag” som Svensson själv uttrycker det ligger inte i kontorets intresse att handha. Den totala revisionskostnaden för mikroföretagen uppskattar han ligger runt 10 000 kronor. Revisionen tillför exempelvis bolagen mindre besvär med myndigheten, god relation med banker och därmed lättare att erhålla lån alternativt checkkredit. Svensson påpekar av egen erfarenhet att det är relativt vanligt att ägarna i de mikroföretag som han arbetat med får hjälp med finansiering av verksamheten av släkt och vänner. Det negativa är att enbart företagaren betalar för revisionen men att det är något som även gynnar andra intressenter exempelvis bank och myndigheter. Många företagare upplever revisionskostnaden som påtvingad och dyr men om revisorn är kvalificerad konsult så får företagaren tillbaka pengarna sett över tiden till exempel genom mindre skatter, undgått straffavgifter etc. Det är enligt Svensson svårt att mäta de minskade riskerna.

¹⁴⁵ Beräkningen bygger på årsredovisning för 2003/04. Omsättningen totalt för koncernen i Sverige uppgick till 952 Mkr. Antalet anställda under räkenskapsåret i genomsnitt var 959 stycken. Malmökontoret motsvarade cirka 10% av totala omsättningen därav vårt framräknade belopp om 99 Mkr.

6.3.2 Argument för och emot en lagstadgad revisionsplikt

Det som huvudsakligen talar för en slopad revisionsplikt är att det skulle underlätta det administrativa arbetet för företagarna samt slippa den påtvingade kostnaden. Särskilt vissa mindre företag kan uppleva revisionsplikten som ett hinder men å andra sidan kan detta undgås genom att välja annan bolagsform. Felet kanske ligger i att aktiekapitalet är för lågt satt. Många företagare borde nog inte ha denna associationsform då det räcker att köpa en dator och telefon så har företagaren spenderat en stor del av de insatta medlen. Det skulle vidare vara bra med att revisionsplikten avskaffas då företagaren får större valfrihet samt att det förefaller ganska logiskt med hänsyn till resten av EU där det nästan i samtliga länder är slopad. Den ekonomiska brottsligheten kommer generellt sätt inte att öka om revisionsplikten slopas. Det som talar för en revisionsplikt är att det skulle vara synd att degradera aktiebolagsformen till något som det ursprungligen inte var tänkt. Många mikroföretag startas idag av invandrare och de lyckas bra genom att låna pengar av vänner och bekanta räntefritt. De viktigaste faktorerna för att bidra till högre tillväxt av nyföretagare är att entreprenören har kapital och kontaktnät. Om revisionsplikten slopas skulle ansvarsfriheten inte kunna behållas i nuvarande form. Det skulle i sådana fall nog krävas ett högre personligt ansvar som ersätter den externa garantin annars kommer företagens intressenter såsom exempelvis banker hade blivit ännu mer avigt inställda.

6.3.3 Revisionen som kvalitetsstämpel

Den kvalitetsstämpel som reviderat bokslut idag innebär skulle enbart kunna ersättas med någon form av externt utlåtande. Att redovisningskonsulter som löpande under året följer mikrobolagen tror han inte kan ersätta revisionsplikten eftersom generellt sätt håller redovisningsbyråer lägre kvalitet än revisionsbyråer. Naturligtvis finns det redovisningsbyråer som håller en hög kvalitet men om revisionsplikten slopas skall det inte ersättas av något annat.

6.3.4 Utveckling av revisionsbyråns affärsverksamhet

Svensson personligen har inget emot en slopad revisionsplikt för mikroföretagen. Det skulle inte spela någon större roll för hans kontor och Deloitte i allmänhet då de inte har många av den typen av företag. Revisionsbyråns motto är att inte ha klienter som omsätter mindre belopp och inte har som ambition att växa sig stora. Någon dramatisk förändring för kontorets

anställda skulle det heller inte bli. Det bästa sättet att undvika problem är att från första början välja rätt typ av klient. Kontoret har även andra bolagsformer såsom exempelvis handelsbolag och enskilda företag som efterfrågar samma tjänster som utförs för aktiebolag. Andra bolagsformer motsvarar enbart 1-2 % av kontorets totala verksamhet. I fastighetsbolagen är det väldigt vanligt med bolagsformen kommanditbolag. Någon person som inte startat aktiebolag pga. att revisionsplikten är för betungande har Svensson inte stött på under sin verksamma tid som revisor. Om nu revisionsplikten skulle slopas kommer inte det innebära någon omfattande inkomstbortfall för kontoret. Det kanske skulle vara en ide att skapa två olika bolagsformer inom aktiebolag där exempelvis ansvarsfriheten skiljer sig. Om vi i Sverige skall följa utvecklingen som andra EU-länder skall inte egna gränsvärden sättas utan följa de internationella gränsvärden som gäller. Slutligen borde aktiekapitalet höjas från 100 000 kronor till 250-500 000 kronor och på så sätt sälla många företagare som inte borde ha startat ett aktiebolag.

6.4 SET

6.4.1 Information om revisionsbyråns

SET i Helsingborg är en av stadens större revisionsbyråer och har funnits sedan år 1970. Kontoret har 27 medarbetare varav 12 stycken är auktoriserade och två godkända revisorer. Intervju genomfördes med Willard Möller som är auktoriserad revisor och även partner i byrån. Byrån omsätter drygt 30 miljoner varav ungefär 30 % av klientstocken avser mikroföretag. Fördelningen mellan revision och konsultation av den totala revisionskostnaden är cirka hälften var. Det årliga arvodet varierar beroende på företag och i vilket skick de är men någonstans mellan 5 000 till 30 000 kronor. Enligt Möller ligger arvodet på mikroföretagen i övre skiktet medan företag med en omsättning om cirka 500 000 kronor och som bokfört själva med god ordning i redovisningen hamnar runt 5 000 kronor i arvode. Revisionen är av stor betydelse för företagets intressenter då de är i behov av att kunna lita på årsredovisningen som presenteras av företaget. Att revisionskostnaden blivit högre beror till stor del på att granskningsmomenten och det formella arbetet ökat samt att regelverket numera är betydligt mer omfattande.

6.4.2 Argument för och emot en lagstadgad revisionsplikt

Vi i Sverige nog inte kan stå emot trycket från övriga EU för ett slopande av revisionsplikten. Det kan möjligtvis leda till ett minskat regelverk då dagens revision är alldeles för omfattande. En slopad revisionsplikt skulle inte innebära fler nystartade aktiebolag eftersom nya entreprenörer oftast startar verksamhet i mindre skala under bolagsformen enskild firma. Först efter att de etablerats och ökat omsättningen sker ombildning till aktiebolag. Kraven internationellt sett ökar både redovisnings- och revisionsmässigt vilket gör att kostnaden blir för hög. Detta medför i sin tur att företagen tycker det är för hög kostnad i förhållande till nyttan. Byråkratin över lag är för stor för små företag som gör att de inte startar aktiebolag. Den svenska traditionen talar mot ett slopande av revisionsplikten då svenska folket är väldigt kontrollerande av sig. Externa intressenter måste kunna lita på informationen. Revisorer utför en del av skatteverkets arbete och rensar tokigheter i vissa företags redovisning. Det bidrar till att revisionsplikten får en preventiv effekt. Beträffande ansvarsfrihetens praktiska betydelse, är denna obetydlig då mikroföretagen huvudsakligen består av en ägare. Teoretiskt däremot blir följden att den passiva, exempelvis bolagsstämman, har svårt att bedöma ansvarsfriheten för den aktiva, exempelvis styrelsen, om ingen revisor har gått igenom frågorna. Således kommer bolagsstämman att få sämre beslutsunderlag vid borttagande av revisionsplikten. Slutsatsen blir att så länge aktiebolagsformen blir kvar måste också ansvarsfriheten bestå. Det optimala för mikroföretagen skulle vara att införa en mer översiktlig granskning.

6.4.3 Revisionen som kvalitetsstämpel

Att hitta någon ersättning till den kvalitetsstämpel som revisionen idag innebär blir svårt. Kvalificerade redovisningskonsulter skulle kunna tänkas fungera som ett komplement dock hade det medfört att revisorer hade sökt sig till den kategorin istället. Byrån kommer inte att vara avvaktande medan marknadsandelarna minskar utan snarare tvärtom försöka ge sig in på den marknaden också särskilt då kompetensen redan finns på byrån.

6.4.4 Utveckling av revisionsbyråns affärsverksamhet

Möllers inställning till slopad revisionsplikt är kluven då han som yrkesverksam revisor menar att en lagstadgad revision är bäst för branschen. Men om han inte arbetade inom revisionskåren och tänker på svenskt näringsliv så är det möjligt om han i sådana fall är för ett slopande av revisionsplikten samt förenklar regler till samma grupp företag så att det

verkligen blir enkelt rent administrativt. Om revisionen däremot blir marknadsanpassad d.v.s. frivillig kan följden bli liksom i många andra länder att revisionsbyråerna blir diversebolag, vilket innebär att byrån går mot en inriktning av allmän service. Detta kan skada trovärdigheten och menar därför att revisionsbyråer skall hålla sig till att utföra revision och inte något annat. SET kommer att förbli en renodlad revisionsbyrå med skattekonsultation och allmän rådgivning om revisionsfrågor. Entreprenörer startar inte aktiebolag på grund av att revisionskostnaden är betungande utan det beror snarare på andra faktorer. Hur inkomstbortfallet skall kompenseras om revisionsplikten avskaffas är oklart dock håller ledningen på kontoret att gå igenom klientstocken och ser hur många mikroföretag som de har och hur mycket av omsättningen som de motsvarar.

6.5 Revikonsult

6.5.1 Information om revisionsbyrån

Revikonsult i Helsingborg har funnits sedan år 1990. Kontoret har 12 medarbetare varav två stycken är auktoriserade och tre godkända revisorer. Intervju genomfördes med Kjell Nilsson som är auktoriserad revisor och VD i byrån. Hans position och långa erfarenhet gör att han har bra insyn i hur kontoret fungerar idag och framtida planering med avseende på affärsutvecklingen. Kontoret omsätter drygt 10 miljoner varav cirka 25 % av klientstocken avser mikroföretag. Byråns huvudsakliga arbetsuppgifter är revision men vid kombiuppdrag upprättar de även företagets bokslut. Vidare biträder kontorets revisorer även med konsultation såsom värdering av företag. Nilsson anser att den genomsnittliga revisionskostnaden för mikroföretag ligger mellan 10 000-15 000 kronor. Det bör inte ligga högre för mikroföretagen men det är samtidigt svårt att arvoda under 10 000. Han är tveksam till revisionsplikten vid beaktande av den nya revisionsstandarden och menar att det inte bör vara samma regler för små och stora företag. Det blir konstigt att utföra förvaltningsrevision i företag med en ägare och kanske en anställd då personen får betala mycket mer än vad han egentligen borde göra. Förvaltningsrevisionen är inte lika intressant i ett enmansföretag. Det borde utföras en mindre revision, i form av ett granskningsintyg i dessa företag som ett underlag för bank och andra intressenter. Med detta skulle företagen nog ha betydligt större nytta av. Sett till övriga Europa så lär nog revisionsplikten slopas i alla fall, eftersom regeringen lär nog inte kunna stå emot trycket. Detta skulle även gynna revisorer då det blir roligare att revidera när kunden själv efterfrågar det.

6.5.2 Argument för och emot en lagstadgad revisionsplikt

Ett av de starkaste alternativen för en slopad revisionsplikt är att Sverige snart står ensamma i EU om att ha lagstadgad revisionsplikt. Alla nytillkomna regler de senaste åren har medfört till dyrare revisionskostnad för alla företag dock blir mikroföretagen drabbade mer i förhållande till deras omsättning. Slopas revisionsplikten så försvinner jävsförhållandet eftersom revisorerna då blir fria att hjälpa klienten obehindrat. Skatteverket motsätter sig slopad revisionsplikt dessutom måste vi ha en fungerande finansmarknad för att intressenter och andra skall kunna lita på rapporterna som företagen lämnar ifrån sig. Ansvarsfriheten kan inte behållas för aktiebolagen vid ett slopande av revisionsplikten då det bygger på att revisorer går in och kontrollerar företagen. En ny bolagsform skulle kunna vara en lösning exempelvis som i Tyskland har GmbH, där bokslutet granskas mest ur skatteperspektivet.

6.5.3 Revisionen som kvalitetsstämpel

Att hitta någon ersättning till den kvalitetsstämpel som revisionen idag innebär blir svårt menar Nilsson. Intressenter och då speciellt banker eller andra kreditinstitut kommer säkerligen att ställa krav på någon slags intyg, garantiberättelse till exempel att lagret och kundfordringar existerar innan de beviljar exempelvis lån. Redovisningsbyråer skulle få mycket tuff konkurrens om revisionsplikten skulle ersättas med kvalificerade redovisningskonsulter då det finns väldigt många duktiga ekonomer som idag utför bokföringen.

6.5.4 Utveckling av revisionsbyråns affärsverksamhet

Nilsson har personligen viss förståelse för ett slopande av revisionsplikten. Hade samma fråga ställts för två år sedan hade svaret varit ett rungande nej men idag har han kommit på andra tankar och är inte orolig över det. Han fortsätter och berättar att vid möten med kollegor ifrån andra länder som han varit i kontakt med så är deras uppfattning att det var det bästa som har hänt i deras fall. Idag är det tröttsamt att som revisor ständigt behöva tänka på jävsförhållandet. Det bekymret har inte längre hans kollegor i de länder som slopat revisionsplikten. I Italien har revisorerna till och med fått mer att göra där konsultuppdragen har ökat betydligt. Han är övertygad om att klienter inte bryter kontakten tack vare den

relation han har till dom. Det gäller nog för de flesta små revisionsbyråer eftersom de främst arbetar mot ägarledda företag och har bättre kontakt med ägaren än på större revisionsbyråer. De stora revisionsbyråerna kommer ha fler uppsägningar eftersom det blir svårare för de att konkurrera mot de mindre på grund av högre kostnadsläge. I Revikonsult har inga konkreta åtgärder vidtagits men att det finns i bakhuvudet hos ledningen. Till företag som inte har revisionsplikt utför de bokslutsarbete samt revision på klientens egen begäran. Att revisionskostnaden skulle vara så betungande för en blivande företagare att denne inte startat aktiebolag på grund av det har han inte varit med om. Slutligen är det inte säkert att slopning av revisionsplikten skulle innebära inkomstbortfall för revisionsbyråer. Istället kommer konsultationen att öka markant och revisorerna kommer att kunna bidra med sin erfarenhet till klienter som idag begränsas på grund av jävsförhållandet. Det tråkiga är att revisionen går förlorad och att det kommer leda till färre som kan revidera. Innerst inne vill Nilsson behålla revisionsplikten men samtidigt kanske minska regelverket för mikroföretagen.

6.6 Lindebergs Grant Thornton

6.6.1 Information om revisionsbyrån

Lindebergs Grant Thornton i Helsingborg har funnits sedan år 1990. Kontoret har idag 25 medarbetare varav 10 stycken är auktoriserade och fyra godkända revisorer. Intervju genomfördes med Stig Löf på Helsingborgskontoret. Han är auktoriserad revisor och även partner i bolaget. Löfs roll och långa erfarenhet gör att han har bra insyn i hur kontoret i Helsingborg fungerar idag och framtida planering med avseende på affärsutvecklingen för företaget i allmänhet. Idag omsätter kontoret 22 miljoner varav 50 % av klientstocken avser mikroföretag¹⁴⁶. Rollen som Löf har gentemot sina klienter är allt från äktenskapsrådgivare till traditionell revision. Mängden av företag söker någon som har kompetens i redovisning och skatt och inte den oberoende revisorn. Flertalet företagare söker revision för att de måste men att valet går ut på att kunna lita på revisorn. Revisionsbyrån tar ut ett arvode mellan 10 000-20 000 kronor beroende på verksamheten i bolaget där fördelning mellan revision och konsultation är cirka hälften var. Vidare menar Löf att en oberoende revisor inte tillför

¹⁴⁶ Beräkningen bygger på årsredovisning för 2004/05. Omsättningen totalt för koncernen i Sverige uppgick till 539 Mkr. Antalet anställda vid räkenskapsårets slut 601 stycken. Malmökontoret motsvarade cirka 4% av totala omsättningen därav vårt framräknade belopp om 22 Mkr.

mikroföretagen något eftersom ägarna eller företagsledningen enbart är intresserade av att säkerställa redovisningen. De har inte något behov av granska sig själva.

6.6.2 Argument för och emot en lagstadgad revisionsplikt

Argumentet för en slopad revisionsplikt, är att mikroföretagen inte har ett behov av att revideras. Argumenten som talar mot, är att det kanske skulle leda till ökad ekonomisk brottslighet. Detta hade säkerligen medfört att skatteverket och ekobrottsmyndigheten skulle få det betydligt tuffare än idag. Om revisionsplikten slopas borde ansvarsfriheten inte påverkas om företaget följer de regler som finns. Vidare menar Löf att förtroendet för reviderat bokslut inte kommer rubbas om revisionsplikten slopas utan snarare att den stärks av den rådgivning småföretagaren får genom revisorn. För mikroföretag spelar årsredovisningen väldigt liten roll vid banklån eftersom bankerna anser att den personliga kontakten är viktigare.

6.6.3 Revisionen som kvalitetsstämpel

Om revisionsplikten slopas kommer förtroendet för årsbokslut inte att rubbas. Mikroföretagen inte är i behov en kvalitetsstämpel utan att det mer handlar om personkemi och vilken säkerhet ägaren har gentemot exempelvis bank då ägaren behöver ansöka om ett lån. Årsredovisningen har bankerna inte ens behövt titta på i de mikroföretag Löf reviderar. Att redovisningskonsulter skulle vara en alternativ lösning istället för en lagstadgad revision tror Löf inte mycket på eftersom spannet mellan bra och dåliga redovisningskonsulter är mycket större än godkända revisorer. Om det däremot skulle krävas någon sorts kvalifikation för redovisningskonsulterna skulle det vara fullt möjligt att en konsult skulle kunna utföra sitt arbete minst lika bra som en godkänd revisor.

6.6.4 Utveckling av revisionsbyråns affärsverksamhet

Lindebergs Grant Thornton VD sitter i FAR:s styrelse och är med och påverkar i debatten huruvida revisionsplikten skall slopas eller inte. Av denna orsak har ännu inga åtgärder vidtagits inom byrån. Han anser att det för nya revisorer kommer att vara svårare att knyta kontakter med mikroföretagare än för revisorer som varit verksamma under en längre tid. Om anpassningen går snabbt kan det medföra att 50 % av byråns redovisningskonsulter kommer

att sägas upp med omedelbar verkan. Andra bolagsformer som inte har någon revisionsplikt har Löf väldigt lite att göra med. Det gäller också revisionsbyrån som helhet då endast drygt 10 % är handelsbolag eller enskilda firmor. Efterfrågan från de bolagsformerna är exempelvis hjälp vid bokslut, skattefrågor i allmänhet och deklARATIONER. Någon företagare som inte valt aktiebolagsform på grund av den betungande revisionskostnaden känner han inte till. Slutligen kommer det eventuella inkomstbortfallet att kompenseras om revisionsplikten slopas eftersom revisionsbyrån har en avdelning som arbetar med redovisningsfrågor.

7 Analys

I detta kapitel analyseras det empiriska materialet i förhållande till referensramen och framlagd teori. Det förs vidare ett resonemang med utgångspunkt i studiens problemdiskussion och syfte.

7.1 Information om våra respondenter

De tre största revisionsbyråerna i vår undersökning är bland de fyra största i världen, vilka har benämningen "the big four". Gemensamt för våra respondenter är att alla är auktoriserade revisorer med lång erfarenhet inom branschen. Fyra av sex medverkande revisorer i vår empiriska undersökning har roll som VD eller partner inom respektive revisionsbyrå.

7.2 Argument för och emot en lagstadgad revision

Först år 1983 kom lagen om lagstadgad revision att införas i alla aktiebolag, där anledningen var att motverka ekonomisk brottslighet. Detta drabbade oftast de mindre företagen med litet aktiekapital som bildades bland annat för att ge grundaren frihet från personligt betalningsansvar. Dessförinnan hade denna lag inte kunnat införlivas då det var brist på kvalificerade revisorer. Majoriteten av våra respondenter framförde att revisorns närvaro i mikroföretagen kan förhindra ekonomisk brottslighet. Detta är inte tidigare vetenskapligt styrkt, men vår empiri visar att tanken bakom införandet av revisionsplikten fortfarande gäller. Denna uppfattning delar vi och anser att en del företagare exempelvis väljer att avstå från att dra in kostnader av tveksam natur i företaget, då de vet att deras räkenskaper skall granskas av en revisor.

En annan fördel är att revisionen fyller en stor samhällsnytta, genom att ha en oberoende granskare blir den ekonomiska informationen mer pålitligt. Tre av våra respondenter har påpekat hur viktigt det är för företagets intressenter och näringslivet i allmänhet att få reviderad och tillförlitlig information för att de skall kunna fatta nödvändiga beslut. Detta är en grundläggande faktor för ett fungerande näringsliv. Vi anser företagets intressenter gynnas av revisionsplikten men tycker däremot inte att enbart företagaren själv skall betala hela

arvodet. Nilsson på Revikonsult menar att om revisionsplikten slopas kommer antalet efterfrågade revisioner på mikroföretag att bli färre. Vi delar Nilssons åsikt och tror att detta kan leda till att revisorerna blir mindre vana att revidera och därmed inte ha samma inblick i de mindre företagen, vilket i långa loppet kan resultera i att revisorerna blir sämre på att ge kvalificerade konsulttjänster. Detta kan i sin tur medföra att förtroendet till ett reviderat bokslut kommer att minska.

Revisorerna är enligt ABL 10:38, skyldiga att rapportera misstänkta fall av brott gällande skatter och avgifter samt andra oegentligheter som de kan tänkas upptäcka under revisionens genomförande. Vi anser därför att Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten har tveklöst stor nytta av en fortsatt revisionsplikt då det underlättar deras arbete. Enligt rapporten från Svensk Näringsliv har även banker stor nytta av en revisionsplikt, men kreditupplysning och krav på säkerheter från ägaren är desto viktigare inför deras kreditbeslut. Den åsikten delar Löf på Lindebergs Grant Thornton då bankerna sällan använder sig av någon information från bolagets årsredovisning. Då ägarens möjligheter till att ställa säkerhet för banklånet är viktigare än ett reviderat bokslut.

Alla våra respondenter fastslog att revisorn är en viktig informationskälla för företagen. Idag kommer nämligen en stor del av nya lagar och rekommendationer till företagets kännedom genom revisorn. I och med att den kvalificerade revisorn tillför stor ekonomisk kompetens höjs kvalitén på redovisningen och samtidigt minimeras riskerna för fel i förvaltnings- och redovisningsrevisionen. Syftet med granskningen är att uttala sig om företagets årsredovisning, räkenskaperna samt förvaltningen i en revisionsberättelse. Innan revisorn undertecknar revisionsberättelsen skall denne påpeka eventuella åtgärder företaget bör vidta, för att erhålla en ren revisionsberättelse. Langåker på E&Y anser att felen i redovisningen kommer öka om företagen väljer att inte anlita revisorer. Det är rimligt att detta sker genom att företagen ofta korrigerar eventuella misstag som gjorts i räkenskaperna innan rapporten avges till bolagsverket. På så vis bidrar revisorerna till att kvalitén på företagets redovisning höjs. Vi anser att osäkerheten ökar för mikroföretagen om revisionsplikten slopas då deras ekonomiansvarig kommer ha svårt att bedöma när exempelvis en kontrollbalansräkning bör upprättas, enligt ABL 13:12, vilket kan innebära att företaget kan tvingas försättas i konkurs.

Det ställs särskilda krav på hur ett företags resultat och ställning redovisas i aktiebolagsformen, där ägarnas ansvar är begränsat. Numera utförs revisionen emellertid inte

bara i ägarnas intresse utan hänsyn skall även tas till företagets övriga intressenter, såsom borgenärer, allmänheten, anställda, enskilda aktieägare samt stat och kommun. Ett företags styrelse och VD ansvarar för den information som företaget lämnar om sin ekonomiska situation och förvaltning. Denna information skall revisorn granska och därefter avge en revisionsberättelse vari revisorn bland annat skall ge sin rekommendation till bolagsstämman innan de fattar ett beslut huruvida ansvarsfrihet till styrelsen och VD ska beviljas eller inte. Följden av att bolagsstämman medger företagsledningen ansvarsfrihet, är att företaget godkänner förvaltningen och avstår från att göra något skadeståndsanspråk. Om däremot ansvarsfrihet vägras medför detta att det ännu står öppet huruvida skadeståndsanspråk skall göras gällande eller inte. Bolagsstämman kan dock medge ansvarsfrihet för vissa eftersom ansvarsfriheten gäller varje person för sig. Ansvarsfriheten skall prövas individuellt för varje organledamot och samtidigt ställs det krav att skadan skall ha vållats i uppdraget, enligt 15:1 ABL. Flertalet av våra respondenter anser att ansvarsfriheten går hand i hand med aktiebolagsformen. Skulle revisionsplikten slopas i mikroföretagen måste eller bör den personliga ansvarsfriheten minska. Enbart Humble på KPMG menar att även om revisionsplikten slopas så kan ansvarsfriheten behållas eftersom revisorn enbart avger sin rekommendation och är inte den som avgör huruvida bolagets ledning och styrelse skall beviljas ansvarsfrihet utan det är bolagsstämman. Med revisionsplikten och ett utlåtande från revisorn anser vi att bolagsstämman lättare kan ta ställning till och bevilja ansvarsfrihet. Därmed faller en av de viktigaste egenskaperna för aktiebolagsformen bort. Det finns dock en skillnad på konsekvensen vid avskaffande av revisionsplikten beroende på företagets storlek. Företag med högre omsättning har oftast en eller flera ägare som inte aktivt deltar i den dagliga verksamheten, till skillnad för mikroföretagens ägare som i nästan samtliga fall är aktiva i det dagliga arbetet och därmed har bättre inblick i hur bolaget bedrivs och hur den ekonomiska utvecklingen ser ut. Därmed anser vi i mikroföretagens fall att revisorns rekommendation angående styrelsens och företagsledningens ansvarsfrihet inte har lika stor betydelse som i större företag.

Den stora nackdelen med revisionsplikten är, enligt fyra av våra respondenter samt rapporten från Svensk Näringsliv, den betungande revisionskostnaden. I rapporten beräknar Norberg och Thorell att mikroföretagen i genomsnitt betalar 10 000 kronor för en årlig revision. Förvaltningsrevisionen motsvarar 20-30 % av den totala revisionskostnaden, varav granskning av skatter och avgifter ingår och uppskattas utgöra 5-10 %. De följer den brittiska regelfilosofin vid sitt slutliga ställningstagande då de menar att tillräckligt starka bevis saknas

för att hävda revisionspliktens fördelar gentemot dess kostnader. Svensson på Deloitte menar att sett över tiden tjänar företaget in dessa pengar, om revisionen utförs av en kvalificerad konsult, genom bland annat mindre skatter och att företaget undgår straffavgifter. Bevisföringen kan vara besvärlig att få fram då vi fortfarande har revisionsplikt för mikroföretagen och således inte har något att jämföra mot. Vi menar att Norberg och Thorell i sitt ställningstagande inte har tagit hänsyn till många väsentliga faktorer med fortsatt revisionsplikt på grund av att de är svåra att värdera och bevisa. Exempelvis att transaktionskostnaden i näringslivet sänks, att kapitalanskaffning till företagen underlättas, att revisorn vidareförmedlar och hanterar nya komplexa regelverk samt att revisorn med sin blotta närvaro förhindrar många tokigheter i redovisningen. Enligt Langåker på E&Y borde kostnaden ses mer som en försäkringspremie istället för en kostnad. Vidare anser han att om ägaren inte har råd att betala revisionskostnaden, borde denne överväga att ta en inkomst av tjänst istället. Alla respondenter är eniga om att kostnaderna med all sannolikhet kommer att öka för mikroföretagen i takt med att regelverket blir allt större för aktiebolagen. I rapporten från Svenskt Näringsliv beräknas även att den sammanlagda besparingen för mikrobolagen utgör cirka 2 miljarder kronor om revisionsplikten slopas. Det finns dock en risk att vid en slopad revisionsplikt kan majoriteten av mikroföretagen snåla in på årliga revisionen och därmed enbart efterfråga den vid behov, vilket kan komma leda till att eventuella fel inte blir upptäckta i tid. Det kan vara faran med en slopad revisionsplikt samt att då tjänsten efterfrågas igen efter att ett antal år gått kan följderna bli att kostnaden överstiger det årliga revisionsarvodet för att komma till rätta med eventuella felaktigheter i redovisningsrevisionen. Även för staten kommer det att bli dyrare då vi är av uppfattningen att revisionsplikten har en preventiv effekt och vid ett slopande av revisionsplikten kommer det att leda till minskade skatteintäkter för staten samt att skatteverket kommer att behöva anställa fler medarbetare.

7.3 Revisionen som kvalitetsstämpel

Det är styrelsen och den verkställande direktören som ansvarar för den information företaget lämnar om sin ekonomiska situation och på förvaltningen medan revisorns uppgift är att kvalitetssäkra denna information. Därmed ger revisionen en ökad trovärdighet åt företagets finansiella information och en förutsättning för ett väl fungerande samhälle och näringsliv. Revisionens syfte är att säkerställa redovisningen som företagen avger och därmed öka företagets trovärdighet gentemot marknaden. En revision kan vara ett tillförlitligt underlag

för intressenterna av årsredovisningen och ge en större säkerhet i deras beslut. Det råder fullständig enighet bland våra respondenter i vår undersökning om att ett reviderat årsbokslut ses som en kvalitetsstämpel. Detta anser även Dan Brännström, generalsekreterare i FAR. Brännström anser att betydelsen av kvalitetssäkrad redovisning bekräftas genom att vi i Sverige, i förhållande till många andra länder, har begränsad förekomst av försäkringar mot kreditförluster.

Enligt Löf har mikroföretagen inget behov av någon kvalitetsstämpel. Detta påstående delade inte Nilsson då han snarare tror att intressenterna kommer kräva någon sorts externt intyg såsom exempelvis garantiberättelse att lagret och kundfordringar existerar. Det senare påståendet delas av Bodin, VD i Lindebergs Grant Thornton. Han påpekar att i länder som slopat revisionsplikten har finansiella intressenter exempelvis banker fortsatt att efterfråga någon form av intyg av revisorer. I Tyskland anlitar företag med begränsat ägaransvar, som undantas från revisionsplikten, en revisor eller licensierad skatterådgivare för bokslut och deklaration. Revisorn eller den licensierade skatterådgivaren lämnar ett skriftligt utlåtande om omfattningen av bokföringskontrollen i stället för en revisionsberättelse. Vid ansökan av ett banklån eller kredit på över 250 000 euro kräver den tyska finansinspektionen att bankerna informerar sig om företagets ställning. De efterfrågade intygen blir då anpassade efter den situation som företaget befinner sig i, vilket medför att revisorernas arbetsuppgifter skiljer sig från traditionell revision. Langåker på E&Y tar upp som förslag att det enbart utförs en substansgranskning, d.v.s. en verifiering på att bokförda belopp stämmer. Detta skulle minska revisorernas nedlagda tid, vilket i sin tur leder till lägre revisionskostnad.

Att en kvalificerad redovisningskonsult skulle vara ett alternativ till lagstadgad revisionsplikt dömer tre av våra respondenter bort. Enligt deras erfarenhet har redovisningskonsulter lägre företagsekonomisk kompetens. Det skulle medföra att de rapporterade boksluten inte var lika trovärdiga. Två av våra respondenter tycker att kvalificerade redovisningskonsulter kan ses som ett alternativ men att dessa skulle konkurreras ut av revisorer. Den resterande delen av våra respondenter tror att kvalificerade redovisningskonsulter hade gjort ett minst sagt lika bra arbete som revisorn.

År 1995 då Sverige åtog sig att anpassa aktiebolagsrätten till EG:s regler, indelades aktiebolagen i privata och publika aktiebolag. I samband med detta höjdes aktiekapitalet för privata aktiebolag från dåvarande 50 000 till nuvarande 100 000 kronor. Nilsson på Deloitte

menar att aktiebolagets innebörd degraderas genom ett avskaffande av revisionsplikten. Aktiebolaget är en bolagsform som är avsedd att kunna användas av företag med många delägare och anställda, vars verksamhet kan ha stor betydelse för vida kretsar av utomstående intressenter. En blivande företagare ställs inför ett val då företagsform ska väljas. Företagarens syfte med verksamheten, dess art och storlek är några av de faktorer som spelar roll vid valet av företagsform. En fördel med att bedriva verksamheten i aktiebolagsform är att privatpersoner har det största ekonomiska skyddet med klar skiljelinje mellan bolag och ägare, d.v.s. investerarna riskerar inte mer än det insatta aktiekapitalet. Däremot medför valet även till att aktiebolagslagen måste följas, vilket inkluderar den årliga revisionsplikten för samtliga aktiebolag oavsett storlek. Alternativet för ägarna till mikroföretagen som anser att revisionskostnaden är för betungande kan vara att driva sin verksamhet i exempelvis handelsbolag eller enskild firma. Dessa bolagsformer har inte en lagstadgad revision men å andra sidan är en ägare personligt ansvarig för bolagets förpliktelser. Således finns det stora skillnader i bolagsformerna. Nilsson anser att en höjning av aktiekapitalet kan vara ett alternativ för att lösa problematiken kring revisionsplikten för mikroföretag. Vid en höjning av aktiekapitalet kan många av de mindre företagen vara tvungna att ombilda till en annan bolagsform.

7.4 Utveckling av revisionsbyråns verksamhet

På senare tid har specialister inom olika områden anställts för att arbeta som konsult och rådgivare på revisionsbyråerna. Utbudet av tjänster har ökat betydande i de större revisionsbyråernas och idag erbjuder de tjänster inom redovisning, organisation, skatterådgivning, företagsvärdering, företagsanalys, företagsutveckling, finansiell analys och informationsteknologi. Det är framförallt den ökade globaliseringen som bidragit till att frågorna revisionsbyråerna ställs inför har blivit allt mer komplexa. Den ökade förändringstakten är ännu en faktor som förhindrar att revisorn själv kan uppfylla kompetenskraven som denne ställs inför och på så vis måste revisorn ta hjälp av specialister inom de olika områdena. Denna hjälp återfinns oftast internt inom i de större revisionsbyråerna eller vid de mindre revisionsbyråerna genom ett externt nätverk. Rådgivningsverksamheten har blivit av ekonomiskt intresse på grund av den hårda prispressen på revisionsarvoden.

Nial framhäver att det regelsystem som idag finns för att skydda små aktieägare och andra intressenter med begränsad möjlighet till insyn i företags ekonomiska förhållande, kan verka onödigt och även betungande för små aktiebolag. Det har diskuterats i Sverige om det borde finnas en bolagsform avsedd för mindre företag utan personlig ansvarighet med enklare föreskrifter, bland annat när det gäller redovisning. Respondenterna i de stora byråerna är positivt inställda till en slopad revisionsplikt, varav Langåker på E&Y även kan tänka sig ett minskat regelverk för mikroföretagen, genom att enbart utföra substansgranskning. Kontorets omsättning lär öka till följd av att redovisningsavdelningen kommer att få fler arbetsuppgifter. Möller på SET är teoretiskt sett för en slopad revisionsplikt om man ser till det svenska näringslivets bästa men ur revisorns synvinkel emot. Nilsson på Revikonsult förespråkar en fortsatt revisionsplikt men ser gärna att regelverket för mikroföretagen minskas. Den siste respondenten, Löf, anser att revisionen inte tillför mikroföretagen något alls och därför en helt onödig kostnad.

Genom tiderna har det vanliga motivet till förändringar varit att effektivisera och förenkla kostnadskrävande revisionens tillvägagångssätt. Denna förändring förklarar revisionsbyråerna som en strävan till anpassning till de förändrade strukturerna hos de reviderade kunderna. Ett annat tydligt incitament för förändring är den strukturella förändringen av revisionsbranschen, där revisorernas syn på sig själva förändrades i och med priskonkurrensen och den globala marknadens sammandragning till ett fåtal stora revisionsbyråer.

Ett slopande av revisionsplikten kan innebära minskad ekonomisk lönsamhet för revisionsbyråerna, då efterfrågan av revision förmodligen kommer att minska. Enligt Collis studie framkom att enbart 42 % av de berörda företagen valde att genomföra en revision. Ett minskat behov av revision skulle, enligt den engelska regeringen, dock leda till minskade hanteringskostnader för revisionsbyråerna. Med utgångspunkt i den senaste gränshöjningen år 2004 skulle den årliga besparingen bli cirka 2 000 pund per revisionsbyrå, exklusive administrations- och utbildningskostnader. Slopandet av revisionsplikten för de små företagen har allmänt inte inneburit lägre intäkter för revisionsbyråerna. Detta har dock påverkat olika byråer på olika sätt, där de mindre byråerna drabbats mest. Vid ett slopande av revisionsplikten kommer de större revisionsbyråernas inkomstbortfall att vara obetydlig eftersom mikroföretagen står för en liten del av dessa byråers totala omsättning. I Deloittes fall ligger kontorets primära intresse att inte handha så kallade självförsörjande företag då de fokuserar på företag som vill växa. De stora byråernas medarbetare kommer inte påverkas

speciellt mycket mer än att det till en början kan bli en liten justering bland antalet medarbetare. På längre sikt lär det inte ha någon större effekt på mängden av arbete utan andra arbetsuppgifter kan uppstå. Bland övriga respondenter befaras inkomstbortfallet bli desto större. SET har dock inte tagit fram några uppgifter om hur stor omfattning mikroföretagen utgör i ekonomiska belopp. De har vidare till skillnad mot de större byråerna inte några planer på att kompensera detta genom att även erbjuda redovisningstjänster. I Revikonsults fall är uppfattningen att de mindre byråerna har en fördel gentemot de större på grund av den personliga kontakten och lägre prisnivå på tjänsterna de erbjuder. Nilsson på Revikonsult tror i deras fall att inkomstbortfallet kommer kompenseras när jävsförhållandet försvinner. Löf på Lindebergs Grant Thornton är desto mer dramatisk och tror att om anpassningen sker fort kommer det leda till att drygt hälften av kontorets personal kan komma att sägas upp. Därför har åtgärder redan vidtagits genom att ha en expanderande redovisningsavdelning.

8 Slutdiskussion

Detta kapitel behandlar det mest väsentliga som framkommit i analysen för att uppnå studiens syfte. Vidare följer reflektion över studiens metod och slutsats. Avslutningsvis presenteras förslag till fortsatt forskning.

8.1 Slutsatser

Det framkom i studien att revisorns närvaro i mikroföretagen har en preventiv effekt mot ekonomisk brottslighet, vilket var även en av anledningarna till att revisionsplikten infördes. En annan fördel med revisionsplikten är att den fyller en stor samhällsnytta vilket sker genom att en revisor, som oberoende granskare, bidrar till att den ekonomiska information som företaget avger blir pålitligt. Denna faktor är grundläggande för ett fungerande näringsliv. Det framkom även att Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten har nytta av en fortsatt revisionsplikt då revisorerna bland annat är enligt lag skyldiga att rapportera om misstänkta fall av brott gällande skatter och avgifter. Revisorn bidrar till högre företagsekonomisk kompetens till företagen och fungerar dessutom som en regelförmedlare.

Den stora nackdelen med revisionsplikten enligt fyra av respondenterna samt rapporten från Svensk Näringsliv är den betungande revisionskostnaden. Kostnaden kan delas in i en direkt och en indirekt kostnad, där den direkta kostnad motsvaras av den nedlagda tiden som revisorn lägger ner i samband med genomförandet av revisionen, medan den indirekta kostnaden utgörs av den tid som företagets ledning och anställda ägnar åt att förse revisorn med de bevis och information som efterfrågas. Samtliga respondenter är dessutom eniga om att kostnaderna med all sannolikhet kommer att öka för mikroföretagen i takt med att regelverket blir allt större för aktiebolagen.

Då för- respektive nackdelarna med revisionsplikten för mikroföretag ställs i förhållande till varandra förefaller det inte nödvändigtvis vara så att fördelarna är tillräckliga argument för att behålla revisionsplikten. Nyttan för näringslivet i allmänhet är stor och det ska sättas i jämförelse mot kostnaden för det enskilda mikroföretaget. Professorerna Claes Norberg och Per Thorell kom i rapporten från Svenskt Näringsliv fram till att revisionsplikten bör slopas. Det ställningstagandet baserar de bland annat på argumentet att det saknas empirisk data som

berättigar revisionsplikt. Det argumentet kan även användas för revisionsplikten, eftersom det även saknas empirisk data som visar att kostnaden med revisionen överväger nyttan.

Enligt studien är det uppenbart att den kvalitetsstämpel som ett reviderat årsbokslut innebär inte kan ersättas av något annat i dagsläget. Däremot kan det vid ett slopande av revisionsplikten bli aktuellt med att intressenterna kommer kräva någon form av externt granskningsintyg som exempelvis bekräftar att enskilda balansposter är korrekt upptagna i bokslutet. Det kan även vara aktuellt att efterlikna Tyskland, där en revisor eller en licenserad skatterådgivare anlitas av företag med begränsat ägaransvar, för bokslut och deklaration. Revisorn eller den licensierade skatterådgivaren lämnar ett skriftligt utlåtande om omfattningen av bokföringskontrollen i stället för en revisionsberättelse. De efterfrågade intygen blir då anpassade efter den situation som företaget befinner sig i, vilket medför att revisorernas arbetsuppgifter skiljer sig från traditionell revision.

I vår undersökning framkom att fyra av respondenterna är för ett slopande av revisionsplikten, varav samtliga revisorer ur "the big four". Detta beror på att mikroföretagen utgör en så liten del av deras totala omsättning och att de därmed bara berörs marginellt. Vidare kommer deras medarbetare inte påverkas speciellt mycket mer än att det i början kan bli en minskning av personal. I ett längre perspektiv lär det inte ha någon större effekt på mängden av arbete utan andra arbetsuppgifter kan komma att uppstå. Revisorerna i respektive revisionsbyrå påpekar att inga speciella åtgärder kommer att vidtas, men i vår undersökning framkommer emellertid att fem av de redan har en växande redovisningsavdelning. Det är större sannolikhet att de mindre revisionsbyråerna drabbas hårdare av slopad revisionsplikt. Både Revikonsult och Lindebergs Grant Thornton har vidtagit åtgärder genom att ha en expanderande redovisningsavdelning i respektive byrå. Löf på Lindebergs Grant Thornton menar att med tanke på deras kundstock, kan drygt hälften ur personalstyrkan friställas i brist på arbetsuppgifter. SET däremot tror inte på kombinationen av att tillhandahålla både redovisning och revision under ett och samma tak utan har en filosofi att förbli en renodlad revisionsbyrå.

8.2 Författarnas egna reflektioner

Dagens regelverk kan anses vara orättvist och direkt felaktigt ur mikroföretagens perspektiv eftersom det inte görs någon skillnad mellan exempelvis ett aktiebolag med en ägare och

publika företag, beträffande revisorernas obereenderegler. Detta är en konsekvens av den lagstadgade revisionsplikten som gäller alla aktiebolag. De aktiebolag som dock anser att revisionsplikten utgör en betungande kostnad har ett val att driva sin verksamhet i annan bolagsform. Det är ett alternativ för de företag som har färre än 10 anställda och en omsättning som understiger 24 miljoner kronor, vilket innefattar samtliga mikroföretag.

Professorerna Norberg och Thorell har i sin rapport framför allt fokuserat på kostnadsaspekten och det faktum att flertalet EU-länder utnyttjat möjligheten att undanta de mindre företagen från revisionsplikten. Det finns dock många faktorer att ta hänsyn till. Svaret är inte givet utan det gäller att överväga kostnaden för revisionen gentemot de fördelar som revisionsplikten medför. Då regelverket inte synes vara utformat för mikroföretagen kan en möjlighet för att komma till rätta med problemet vara att höja aktiekapitalet. På detta sätt skulle de minsta aktiebolagen vara tvungna att omvandla sitt aktiebolag till annan bolagsform, medan resterande aktiebolag med högre omsättning behåller revisionsplikten. Aktiebolagsformen är för övrigt avsedd att kunna användas av företag med många delägare och anställda, vars verksamhet kan ha stor betydelse för vida kretsar av utomstående intressenter. En annan viktig egenskap som medföljer aktiebolagsformen är beslut huruvida ansvarsfrihet skall beviljas eller inte för styrelse och VD. Med fortsatt revisionsplikt anser författarna att bolagsstämman har bättre beslutsunderlag och lättare kan ta ställning till huruvida ansvarsfrihet skall beviljas eller inte.

Avslutningsvis är det svårt att förutspå vilka konsekvenser ett eventuellt slopande kan medföra för revisionsbranschen. Detta dels för att det idag inte finns ett förslag på vilken företagsgrupp kommer att undantas från den lagstadgade revisionen, dels hur stor del av denna företagsgrupp kommer snåla in på årliga revisionen. Utifrån empirin framkom dock att de mindre revisionsbyråerna med större sannolikhet kommer drabbas hårdare av slopad revisionsplikt eftersom mikroföretagen endast utgör en liten del av de stora revisionsbyråernas totala omsättning. Dessutom anses de större revisionsbyråerna ha lättare att anpassa sig till omvärldsförändringar.

8.3 Förslag på vidareforskning

Revisionspliktens vara eller inte vara, berör väldigt många aktörer. Ämnet är komplext och väsentligt, därav går det att studera ur flera perspektiv. Under arbetets gång har en del funderingar dykt upp gällande vad som vore intressant att undersöka vidare. Det skulle vara intressant att undersöka nyttan av ett reviderat bokslut för företagens olika intressenter. På så sätt få en samlad bedömning av nyttan och ställa den i relation till den kostnad den utgör för aktiebolagen. Först efter en studie av detta slag skulle det vara berättigat att uttala sig huruvida revisionsplikten är motiverad.

Utifrån den utförda studien har det framkommit att revisorerna gärna ser ett alternativ till revisionsplikten för mikroföretagen. Därför skulle det vara intressant att antingen utforma ett nytt alternativ och tillämpa det, eller försöka ta efter redan befintliga alternativ från utlandet samt utreda ifall detta alternativ behåller fördelar som medföljer revisionsplikten.

9 Källförteckning

Artiklar:

Balans *Skatteverket samarbetar gärna med landets revisorer*, nr.5 (2005)

Balans, *Revisionsplikt var svaret på ekonomisk brottslighet*, nr 4 (2005)

Balans, *Revisorn gör stor nytta – även i små bolag* nr.4 (2005)

Balans, *Revisorerna tillför företagsekonomisk kompetens – Behåll revisionsplikten*, nr 4 (2005)

Balans, *Sällan revision av små företag i EU-länderna*, nr.3 (2005)

Balans, *Går det att försvara revisionsplikten?*, nr.3 (2005)

Balans, *Alla ense om revisorns fördelar – men måste den vara ett tvång*, nr 3 (2005)

Balans, *Debatten gå het i Norden*, nr.3 (2005)

Balans, *Alla behöver revisor men alla behöver inte revision*, nr.2 (2004)

Balans, *Efterfrågad eller lagstadgad revision?*, nr.2 (2004)

Dagens Industri, *Argumenten för revisionsplikt väger alltför lätt*, 2005-03-29

Dagens Industri, *Borgerliga vill lätta regelbörda*, 2005-01-22

Elektroniska källor:

ACCA (1999) *Statutory audit requirements for smaller companies*

<http://www.acca.co.uk/technical/responses/archive/22254?session=fffffeffffffffff0a01213842ef6d8737f230c3e0f7e877f9eb36724f04590c>

ACCA (2001) *Why audit matters - Your guide to the benefits of the audit*

<http://www.acca.org.uk/pdfs/smallbusiness/20967?session=fffffeffffffffff0a012139431eddb3c4fb20c650cdf32aa139ce56a8e6e4dc>

Bolagsverket

http://www.bolagsverket.se/vill_du/starta_foretag/guiden/jamforelse.html

Collis Jill & Jarvis Robin, *Audit independence*

<http://www.acca.co.uk/publications/accountingandbusiness/2367026?session=fffffeffffffffff0a01213942ee7ce7c16cb4e370fe272e25f2b2d61982069c>

Collis Jill, Jarvis Robin and Skerratt Len, (2001) *Size and the value of the audit*
<http://www.acca.co.uk/publications/accountingandbusiness/227044?session=ffffffffff0a01213942ee88000996f66fa0e6c6f703cc66233bf18e11>

Davies John, *D-day for the small company audit*
<http://www.acca.co.uk/news/articles/1008852?session=ffffffffff0a01213942ee7ce7c16cb4e370fe272e25f2b2d61982069c>

Du Rietz Gunnar & Jacobsson Lars-Olof (2002) *Svenskt skattetryck i internationell jämförelse*
<http://www.skattebetalarna.se/BinaryLoader.aspx?ObjectID=2743&PropertyName=File1&CoIID=File>

Europeiska kommissionen (1996) *Grönbok - Roll, ställning och ansvar för revisorer som utför lagstadgad revision inom Europeiska unionen*
http://europa.eu.int/comm/off/green/index_sv.htm#1996

SCB företagsregister
http://www.scb.se/templates/Listning1_19851.asp

Wyett John (2000), *The audit of the small company*
<http://www.acca.co.uk/publications/studentaccountant/31118?view=Printable+version>

Öhrlings Pricewaterhusecoopers (2005) *Revision*
http://www.pwcglobal.com/se/swe/about/svcs/servicesabas_seswe.html

<http://www.inpracticesoftware.com/exempt2.shtml>

Förarbeten och propositioner:

Regeringens proposition (1997/98:99) *Aktiebolagets organisation*

SOU (1999:43) *Oberoende, ägande och tillsyn i revisionsverksamhet*

Intervjuer:

Humble, Sten (Auktoriserad Revisor)	KPMG AB, 050620
Langåker, Stefan (Auktoriserad Revisor/Partner)	Ernst & Young AB, 050622
Löf, Stig (Auktoriserad Revisor/Partner)	Lindebergs Grant Thornton AB, 050526
Möller, Willard (Auktoriserad Revisor/Partner)	SET Revisionsbyrå AB, 050526
Nilsson, Kjell (Auktoriserad Revisor/VD)	ReviKonsult Revisionsbyrå, 050602
Svensson, Torbjörn (Auktoriserad Revisor)	Deloitte, 050616

Publicerade källor:

- Andersson, Mats & Höglund, Mats (1999), *Handelsbolag*, Tholin & Larssons förlag
- Artsberg, Kristina (2003), *Redovisningsteori – policy och praxis*, Liber Ekonomi
- Bengtsson, Lisette m.fl. (2005), *Småföretagens inställning till revisionsplikten och faktorer som påverkar den*, Ekonomihögskolan vid Lunds universitet
- Diamant, Adam (2004), *Revisorns oberoende*, Iustus Förlag
- Dotevall, Rolf (1999), *Bolagsledningens skadeståndsansvar*, Stockholm: Nordstedts Juridik
- Ekeblad, Kristina & Hedberg, Jenny (2005), *Revisionsplikt, myndigheternas välsignelse? En studie av Skatteverkets och Ekobrottsmyndighetens nytta av revision i mindre aktieföretag*, Göteborg, Department of Business Administration
- Eriksson, Lars Torsten & Wiedersheim-Paul Finn (1997), *Att utreda, forska och rapportera*, Malmö: Bäcklunds Boktryckeri AB.
- Eriksson-Ek, Tomas & Pellikka, Janne (2002), *Revisionsplikten betydelse ur ett intressentperspektiv*, Avdelning för Ekonomistyrning vid Luleås Tekniska Universitet
- FAR (2005), *Revision – En praktisk beskrivning*, FAR Förlag
- FAR (2004), *FARs Revisionsbok*, FAR Förlag
- FAR (2000), *FARs Revisionsbok*, FAR Förlag
- FAR (1999), *Regler om revisorer och revision*, FAR Förlag
- Jacobsen, Dag Ingvar (2002), *Vad, hur och varför?*, Lund: Studentlitteratur
- Halvorsen, Knut (1992), *Samhällsvetenskaplig metod*, Lund: Studentlitteratur
- Lundahl Ulf & Skärvad Per-Hugo (1997), *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*, Lund: Studentlitteratur
- Lundquist, Sofia m.fl. (2003), *Den svenska revisionspliktens framtid i små aktieföretag*, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet
- Magne-Holme, Idar & Krohn-Solvang, Bernt (1997), *Forskningsmetodik*, Lund: Studentlitteratur.
- Moberg, Krister (2003), *Bolagsrevisorn*, Nordstedts Juridik, Andra upplagan
- Nial, Håkan (2001), *Svensk associationsrätt i huvuddrag*, Norstedts Juridik, Åttonde upplagan
- Norberg, Claes & Thorell, Per (2005), *Revisionsplikten i små aktieföretag*, Svenskt Näringsliv

Patel, Runa & Davidson, Bo (1994), *Forskningsmetodikens grunder*, Lund: Studentlitteratur

Porter, B. Simon, J. & Hatherly, D. (1996), *Principles of external auditing*, London: John Wiley and Sons

Sjöström, C. (1994) *Revision och lagreglering – ett historiskt perspektiv*, Licentiatavhandling nr 417, EIS/IDA, Linköpings Universitet

10 Bilaga

Intervjuguide

1. Hur stor andel av Era klienter är så kallade ”mikroföretag”, d.v.s. bolag som omsätter mindre än 3 miljoner kronor och har färre än 10 anställda?
2. Vilken roll har Ni som revisor hos era klienter?
3. Hur stor är den genomsnittliga revisionskostnaden för Era klienter (mikroföretag)?
4. Vad anser Ni att revisionen tillför mikroföretagen och dess olika intressenter?
5. Vad anser Ni skulle komma ersätta den kvalitetsstämpel som reviderat bokslut idag innebär?
6. Kan kvalificerade redovisningskonsulter som följer mikroföretag löpande vara en lösning istället för en lagstadgad revisionsplikt?
7. Vad talar *för* en avskaffad revisionsplikt?
8. Vad talar *mot* en avskaffad revisionsplikt?
9. Anser Ni att ansvarsfriheten kan behållas vid en eventuell avskaffning av revisionsplikten?
10. Hur skulle Ni ställa Er till en avskaffning av revisionsplikten för mikroföretag?
11. Om revisionen blir marknadsanpassad, hur kommer Ni att utveckla Er affärsverksamhet?
12. Vilka tjänster utför Ni idag till handelsbolag och andra företagsformer som inte har lagstadgad revisionsplikt och i vilken omfattning?
13. Känner Ni till personer som inte startat aktiebolag på grund av att revisionsplikten är för betungande?
14. Hur skall Ni kompensera det eventuella inkomstbortfallet?